

Заклад вищої освіти «Український католицький університет»

Гуманітарний факультет

Кафедра культурології

Кваліфікаційна робота

на тему «Приватні колекції одягу як "місця зачаровування" культури крізь призму теорії Дж. Кліффорда»»

**Виконав: студентка 4 курсу, групи ГКУ19/Б
Галузі знань 03 Гуманітарні науки
Спеціальності 034 Культурологія
Освітньої програми “Культурологія”
Освітній ступінь Бакалавр**

Андрашко Катерини Юріївни

(прізвище та ініціали)

Керівник

Нечипоренко Анастасія

(прізвище та ініціали)

Рецензент

Тараненко Андрій

(прізвище та ініціали)

Львів – 2023 року

Анотація

У бакалаврській дипломній роботі здійснено важливе наукове дослідження феномену приватної колекції одягу як «місця зачаровування» культури, його ролі та сенсу з позиції приватного колекціонера, зокрема обґрунтований вплив приватних колекцій одягу на розвиток моди та культури в цілому та їх потенційну роль у просуванні творчого підходу до збереження та примноження культурної спадщини. У роботі одержані наступні результати дослідження: - визначено поняття «колекціонування» та обґрунтовано його значення; - досліджено поняття колекції та колекціонування одягу крізь призму теорії в концепції Дж. Кліффорда; - розглянутий феномен колекціонування одягу та окреслено його особливості, а також визначені основні мотиви колекціонування одягу; - розглянуті сучасні приватні колекції одягу, їх сутність, мета та унікальні цілі; - обґрунтовано, що приватні колекції одягу є «місцями зачаровування» культури за Джеймсом Кліффордом; - розкритий досвід колекціонування одягу приватного колекціонера та здійснений аналіз його мети, ставлення до колекції, її сенс, значення та потенційне використання (на прикладі інтерв'ю із пані Галиною Шперун, корінною львів'янкою, що має величезну колекцію українського етнічного вбрання).

колекціонування, колекція, приватна колекція одягу, «місце зачаровування» культури, культурна спадщина, ідентичність

Annotation

In the bachelor's thesis, an important scientific study of the phenomenon of a private collections of clothes as “places of enchantment” of culture, its role and meaning from the position of a private collector were carried out, in particular, the influence of private collections of clothes on the development of fashion and culture in general and their potential role in promoting creative approach to the preservation and enhancement of cultural heritage. The following results of the study were obtained in the work: - the concept of "collecting" was defined and its value was substantiated; - it was researched the concepts of collection and collecting clothing in the light of J. Clifford's theory; - the phenomenon of collecting clothes was considered and its features are determined, as well as the main motives for collecting clothes were determined; - modern private collections of clothes, their essence, purpose and unique meanings were considered; - it was substantiated that private collections of clothes are the “places of enchantment” of culture according to J. Clifford's theory; - the experience of collecting clothes of a private collector was revealed and an analysis was made of its purpose, attitude to the collection, its meaning, meaning and potential use (on the example of an interview with Galina Shperun, a native Lviv woman who has a huge collection of Ukrainian ethnic clothing).

collecting, collection, private collection of clothes, “places of enchantment” of culture, cultural heritage, identity

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. РОЗВИТОК ПОНЯТТЯ «КОЛЕКЦІЯ» У СИСТЕМІ ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ	8
1.1. Поняття «колекція» у системі гуманітарного знання	8
1.2. Поняття «колекція» крізь призму теорії Дж. Кліффорда	14
РОЗДІЛ II. ПРИВАТНІ КОЛЕКЦІЇ ОДЯГУ ЯК «МІСЦЯ ЗАЧАРОВУВАННЯ» КУЛЬТУРИ	19
2.1. Приватні колекції одягу у сучасній культурі	19
2.2. Приватні колекції одягу як «місця зачаровування» культури за Дж. Кліффордом	29
РОЗДІЛ III. ТЕКСТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРИВАТНОЇ КОЛЕКЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ТРАДИЦІЙНОГО ВБРАННЯ	34
3.1. Розгляд приватної колекції українського традиційного вбрання пані Галини Шперун на основі глибинного інтерв'ю	34
3.2. Текстуальний аналізу приватної колекції українського традиційного вбрання	38
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	55

ВСТУП

Актуальність теми бакалаврської дипломної роботи. Розгляд приватних колекцій одягу є важливим і актуальним для розуміння культурної спадщини родини, регіону, країни. Колекціонування одягу може бути проявом інтересів в історії моди, культурних традиціях та самовиразності через одяг. Багато колекціонерів одягу збирають виняткові ретро-одяг та етнічні предмети одягу, які мають історичну цінність та рідкісність. Ці колекційні речі можуть розповісти безліч історій як про самі об'єкти, так і про їхнього збирача, адже кожна колекція створює свій новий особливий поліфонічний наратив.

Водночас, використовуючи підхід Дж. Кліффорда, який зробив поняття «колекція» одним із ключових інструментів для розуміння культури, ми звертаємось до колекціонування одягу з позицій текстуалізації, трансформації та трансляції смислів щодо об'єктів культури, а з іншого боку - до фігури самого колекціонера.

Приватне колекціонування, зокрема одягу, може бути розглянуто як інспіруючу, розвиваючу та креативну культурну практику, що дозволяє задіювати інший погляд, іншу оптику культурну та історичну спадщину, а також відтворювати та використовувати ці стилі у сучасній моді, переносити історичні модні тенденції у сучасну культуру.

У роботі приватне колекціонування одягу також розглядається як спосіб збереження навичок та технік, які використовувалися для виготовлення різних видів одягу у минулому. Це може бути корисним для збереження ремесел та традицій, що стають все менш поширеними у сучасному світі. У сучасній культурі приватні колекції одягу також може бути джерелом натхнення для дизайнерів та інших творчих професій. Ретро-стилі та елементи старовинного одягу можуть бути використані для створення нових модних тенденцій та дизайнерських рішень.

Дана проблематика актуальною, своєчасною і перспективною в контексті відродження та культурної спадщини України, проте не досить розробленою з позиції інтерпретації приватної колекції одягу як «місця зачаровування

культури». Тому, у нашому дослідженні ми вперше будемо розглядати саме цей аспект приватних колекцій одягу крізь призму методології Дж. Кліффорда.

Ступінь розробленості теми бакалаврської дипломної роботи. В середині ХХ століття західноєвропейські та американські дослідники проявляли інтерес до феномену колекціонування. У 1980-х та 1990-х роках праці С. Стюарта [34], П. Джемерсона [31], та Дж. Кліффорда [32], В. Беньяміна [4], Ж. Бодрійяра [5], К. Помяна [19] викликали значний інтерес. Незважаючи на довгу та велику історію колекціонування, в контексті культурології воно залишається малодослідженим. Тому потрібно продовжувати досліджувати феномен колекціонування, зокрема приватних колекцій у контексті одягу та моди.

Серед авторів, які займалися дослідженням приватних колекцій одягу, можна виділити наступних дослідників: 1. Valerie Steele - директор Музею моди та текстилю у Нью-Йорку, яка зосереджується на історії та теорії моди, а також вивчає вплив приватних колекцій на розвиток моди; 2. Claire Wilcox - куратор моди в Вікторіанському та Альбертовому музеї в Лондоні, яка спеціалізується на розвитку моди від 20-х до 80-х років минулого століття та впливу приватних колекцій на культурно-історичну спадщину; 3. Tasoula Georgiou - дослідник з Кіпру, який проводить дослідження на тему одягу та забезпечує збереження культурної спадщини через приватні колекції; 4. Kevin Jones - куратор моди в Музеї в Палм-Спрінгсі, який зацікавлений у дослідженні ролі приватних колекцій у розвитку поп-культури та їхньому впливі на світ моди; 5. Alexandra Palmer - куратор моди у Роял Онтаріо Музеї та мистецтв, що спеціалізується на радянській моді, вона зосереджується на вивченні змін, які відбувалися у практиці колекціонування одягу після Другої світової війни. Відтак, як видно з переліку суміжними термінами для колекції часто є музей, архів, бібліотека, на відміну від яких у своїй роботі ми звертаємо увагу на приватність колекції.

Об'єкт дослідження - феномен приватних колекцій одягу як «місця зачарування» культури, їхнє значення для збереження та вивчення культурної спадщини та історії моди. Дослідження охоплює аналіз впливу приватних

колекцій на культуру загалом, на її збереження та роль у розвитку новітніх модних тенденцій.

Предмет дослідження - приватна колекція одягу пані Галини Шперун, що включає унікальні елементи українського традиційного вбрання, рідкісні та вийняткові екземпляри (400 екземплярів).

Мета дослідження - здійснити культурологічний аналіз феномену колекціонування одягу, дослідити його специфіку, мету, види й дати оцінку сучасного стану явища приватного колекціонування у просторі української культури на прикладі приватної колекції українського традиційного вбрання, колекції, використовуючи підхід Дж. Кліффорда. Також дослідження спрямовано на виявлення впливу приватних колекцій на розвиток моди та культури в цілому та їх потенційну роль у просуванні творчого підходу до збереження та примноження культурної спадщини.

Завдання дослідження полягають у наступному:

- визначити поняття «колекція» та «колекціонування»;
- пояснити колекцію як «місце зачарування» культури за Джеймсом Кліффордом;
- дослідити поняття колекції та колекціонування одягу крізь призму теорії в концепції Дж. Кліффорда;
- розглянути феномен колекціонування одягу та окреслити його особливості, а також визначити основні мотиви колекціонування одягу;
- розглянути види колекцій одягу;
- розкрити досвід колекціонування одягу приватного колекціонера та вивчити його мету, ставлення до колекції, її сенс, значення та потенційне використання тощо (на прикладі інтерв'ю із пані Галиною Шперун, корінною львів'янкою, що має величезну колекцію українського етнічного вбрання).

Методи дослідження: Дослідження базується на аналізі конкретних колекцій та колекціонерів одягу, їхньої мети, сенсів, особливостей, їхнього впливу на культуру загалом. Для досягнення мети дослідження використано глибинне інтерв'ю із власницею приватної колекції одягу Галиною Шперун,

корінною львів'янкою, що має приватну колекцію українського етнічного вбрання і нараховує більше 400 предметів одягу.

Для опрацювання матеріалів інтерв'ю у дослідженні використані методологія Дж. Кліффорда, А. Ассман, деякі методи текстуального та наративного підходів до культури.

Вихідні дані для розробки теми: Аляйда Ассман [1], Вальтер Беньямін [27], Бруно Латур [28], Галета О. [7], Доманська Е. [9], Жан Бодріяр [5], Задорожня О. В. [10], Косенко О. І. [14], Мельник М.Т. [16], С. Стюарт [34], Платонов Б.О. [18], П. Джемерсон [31] Дж. Кліффорд [32], Хорхе Луїс Борхес [6].

Електронні джерела: Концептуалізація колекції: термінологічні пошуки сучасної гуманістики [8], Рей Кавакубо – геній сучасного авангарду [20], Шість колекціонерів архівних дизайнерських речей, які перетворили захоплення на бізнес [25], Офіційний веб-сайт Cameron Silver [30], Офіційний веб-сайт Carmen Busquets [31].

Дослідницькі знахідки та аргументи: в роботі було детально розглянуто та систематизовано погляди та інтерпретації поняття «колекція», а також експертів моди на феномен колекціонування та приватних колекцій одягу. Вперше було здійснено використання концепції Дж. Кліффорда до аналізу приватної колекції українського традиційного вбрання та виявлено зв'язки між візуальною культурою, культурною пам'яттю та колекціонуванням через використання та інтерпретацію семіологічної метафори Дж. Кліффорда про «місця зачаровування культури». Крім того, обґрунтовано культурологічну роль колекціонування у сучасній культурі. Вперше аналізується система Дж. Кліффорда "Мистецтво-Культура" у контексті приватного колекціонування саме одягу, визначення його сенсу, специфіки, мети, культурологічних особливостей та місця у сфері культури в цілому.

Таким чином була вирішена поставлена проблема бакалаврського дослідження, що мала на меті обґрунтувати, що приватні колекції одягу є своєрідними «місцями зачаровування культури», а також виявлення впливу приватних колекцій одягу на розвиток моди та культури в цілому та їх

потенційну роль у просуванні творчого підходу до збереження та примноження культурної спадщини.

Структура роботи. Робота складається із титульного листу, анотації, ключових слів, змісту, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і літератури. Загальний обсяг бакалаврської роботи: 57 сторін.

РОЗДІЛ I

РОЗВИТОК ПОНЯТТЯ «КОЛЕКЦІЯ» У СИСТЕМІ ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ

1.1. Поняття «колекція» та «колекціонування» у системі гуманітарного знання

На початку нашого дослідження вважаємо за потрібне розглянути такі суміжні концептуальні фрейми як «архів», «бібліотека», «музей», які працюють з поняттям «колекція» у широкому гуманітарному контексті взаємодії людини, природи та матеріальної культури.

Бруно Латур, французький соціолог і антрополог науки, подає широкий погляд на феномен «архів» та його значення в контексті суспільного буття та розвитку технологій. У своїх дослідженнях він як мантру повторює твердження, що ми живемо в зібраннях чи колективах (collective), що складаються з людей і не-людей, а не в суспільствах. Втім, він підкреслює, що не йдеться про проектування суб'єктності на речі, трактування людей як предметів, а машин – як соціальних акторів, але про те, щоб взагалі уникати поділу на суб'єкт та об'єкт, а говорити про складку (folding) людей і не-людей [28]. Тому Латур заохочує до дослідження середовищ/світів, які різні актори вносять до мережі, створюючи цілість (assemblage).

В свою чергу, Ева Доманська, польська дослідниця історіографії, підсумовуючи свої розважання про архів як дослідницьку проблему в контексті дискусій у сучасній гуманітаристиці, вважає, що по-перше, архів – це щось про «буття тут» (being there) і це щось, що сильно пов'язано з досвідом праці в архіві. Отже, архів розглядається як своєрідна лабораторія, себто динамічний процес, а не усталене знання. По-друге, говорячи словами Латура, архів є колективом людських та не-людських дієвців. Немає архіву без мікроорганізмів, тварин та речей, які володіють специфічною дієздатністю. По-третє, розважання про сучасний архів не обійдуться без рефлексії щодо біоархівів, які збирають

інформацію про, наприклад ДНК (та інші біометричні дані), а також про материнські клітини, що, своєю чергою, включає ці міркування до ширшої проблематики біополітики та біовлади. Включення сюжетів на біологічні та біометричні теми будує місток між гуманітарними та природничими науками та вказує на необхідність компліментарних досліджень, спрямованих на взаємне використання підходів та теорій цих дисциплін; це також проблематизує антропоцентричний підхід до архіву, вказуючи на незаперечну роль, яку відіграють в них не-людські істоти. [9, с. 200].

Аляйда Ассман, німецький египтологиня і культурологиня, відома своїми дослідженнями в галузі пам'яті, культурної трансмісії та колективної ідентичності, у своїх роботах розглядає архів як важливий елемент культурної пам'яті. Зокрема, у своїх теоретичних працях А. Ассман визначає архів як ключовий інструмент для збереження і передачі пам'яті між поколіннями. Вона визначає архів як особливий вид знакового носія, який зберігає спогади, історію та культурні коди. Ассман вважає, що архіви грають важливу роль у формуванні колективної ідентичності, допомагаючи людям зрозуміти свою культурну спадщину та взаємозв'язки з минулим [1]. Зокрема, вона пише так: «Архів - це колективний накопичувач знань, що виконує різноманітні функції. При цьому, як і у разі будь-якого накопичувача, особливу роль відіграють три показники: консервація, відбір і доступність. Архіви визначаються через закритість чи відкритість [1, с. 361]. Також вона продовжує: «Архів має надзвичайне значення як потенційна пам'ять відповідно як матеріальна передумова майбутньої культурної пам'яті. Крім того, в архів як накопичувальну пам'ять вбудована функціональна пам'ять, що позначається як «культурна спадщина...» [1, с. 362]. Таким чином, можна побачити у її поглядах також широке визначення і значення архіву як резервуару пам'яті.

У контексті теми колекціонування, архів вказує на збірку документів, записів, фотографій, рукописів, артефактів та інших матеріалів, які мають історичну, культурну або наукову цінність і були зібрані з метою збереження, дослідження та доступу до них. Архіви виконують важливу роль у збереженні та

зберіганні надбання людства, спадщини, виявленні нових знань, реконструкції подій, аналізі історії та сприянні культурному розвитку. Колекціонування архівних матеріалів також є важливим елементом наукових досліджень та збереження культурної спадщини.

Колекція – основоположний термін у розумінні поняття «бібліотека». Звернемося до Хорхе Луїс Борхеса, відомого аргентинського письменника і філософа, що у оповіданні «Вавилонська бібліотека» (The Library of Babel), описує уявну бібліотеку, яка складається з безлічі книг, що містять усі можливі комбінації літер та символів. Бібліотека є таким великим і складним утворенням, що в ній міститься кожна можлива книга, яка була або буде написана. Вавилонська бібліотека є метафорою безмежності знання та незрозумілу природу всесвіту з великим інтерпретаційним потенціалом [6]. Отже, для Борхеса «Вавилонська бібліотека» образ Всесвіту, великий гіпертекст, безкінечного та незбагненного, в якому бібліотекар шукає ту єдину книгу, яка містить суть і короткий зміст усіх інших книг. Головний герой новели «Вавилонська бібліотека» – це своєрідна реально існуюча бібліотека, яка займає весь світовий простір. Вона заплутана як лабіринт. Книги перекликаються в ній, знаходячи дзеркальне відображення одна в одній. Цей образ є промовистим для посмодерного розуміння культури та знання як гіпертексту, який працює як нескінченний лабіринт перепосилань та відсилок до інших текстів.

У контексті теми колекціонування, бібліотека може бути визначена як на збірка книг, документів або інших матеріалів як носіїв знання, які були зібрані з метою їх збереження, вивчення та користування суспільством. Бібліотеки як інституції можуть зосереджуватися на конкретних темах, дисциплінах, авторах, жанрах або періодах. Колекціонування книг і створення приватної бібліотеки може бути захоплюючим хобі та перспективним у плані дослідження особистості колекціонера та його оточуючого культурного середовища, епохи.

Варто також визначити музей, як інституцію, де зберігаються, вивчаються та виставляються предмети, об'єкти та колекції, які мають історичну, культурну, наукову або художню цінність. У музеях можна зустріти різноманітні колекції,

такі як художні твори, історичні артефакти, природничі зразки, народні ремесла, археологічні знахідки, наукові зразки, технологічні пристрої та багато іншого. Ці колекції можуть бути тематичними, пов'язаними з конкретною епохою, культурою, наукою або мистецтвом. Відтак, музеї також відіграють важливу роль у збереженні та презентації культурної спадщини, просуванні художньої та наукової творчості, а також освіти суспільства. Музейні колекції розробляються з ретельним вибором об'єктів, їх документуванням, збереженням та дослідженням. Колекціонери та музейні професіонали співпрацюють, щоб створити цікаві та освітні експозиції, які мають величезне культурне та історичне значення.

Дж. Кліффорд також розглядає роль музеїв і колекцій у формуванні культурного знання, ідентичності та представлення інших культур. Він досліджує, як колекції артефактів, об'єктів і зображень з різних культурних контекстів збираються, класифікуються, експонуються та тлумачаться в музейному середовищі. За Кліффордом вказує на те, що поняття колекції використовується як інструмент або методологія для аналізу впливу музейних практик та колекційних збірок на культурний діалог, конструкцію історії та уявлення про інші культури. Цей підхід допомагає розкрити проблематику представлення культур у музеях, питання колоніальної спадщини, культурного апропріаціонізму та нерівних відносин влади, які впливають на спосіб представлення, інтерпретації та сприйняття культурних об'єктів.

Отже, усі ми щодня стикаємося з колекціями у тому чи іншому їх вигляді. І найбільш відомі їх види – музей, архів, бібліотека. По суті, у фундаменті будь-якої науки лежить колекція фактів та їх інтерпретацій. Лише завдяки вродженій пристрасті до збирання, збереження та осмислення зібраного протягом тисячоліть, людство стало тим, чим воно є сьогодні. Таким чином, культуру та цивілізацію можна розглядати як величезну колекцію.

В середині двадцятого століття виник інтерес до феномену колекціонуванням серед дослідників західноєвропейських та американських

країн. Наукове дослідження цього явища розпочалось у 1960-х роках. З того часу з'явилися перші докладні дослідження життя та звичок колекціонерів. Саме тоді почали з'являтися перші ґрунтовні дослідження життя і діяльність окремих збирачів колекцій і відомих засновників провінційних музеїв [8]. А вже в 1980-ті, 1990-ті роки з'являються праці С. Стюарт [34], П. Джемерсона [31] та Дж. Кліффорда [32], які здобули значної популярності у світі.

Колекціонування як таке – явище багатоаспектне, полінаправлене. Залежно від свого виду, колекціонування має безпосереднє відношення до різних галузей науки - таких, як історія, географія, психологія, мистецтвознавство, медицина (психопатологія), соціологія, культурологія, педагогіка, технічні науки (технологія виробництва, метрологія, поліграфія), філософія (естетика), юриспруденція, політологія (PR), філологія (бібліологія, бібліографія, журналістика та іноземні мови), економіка (реклама та менеджмент), - а також техніки, культури та мистецтва. Якщо взяти до уваги приватні види колекціонування, кількість точок дотику зі сферою науки зростає багаторазово, так як вузькі види колекціонування можуть, відповідно, бути пов'язаними із багатьма іншими науками та сферами. Так чи інакше, названі науки та галузі це далеко не всі, які мають або можуть мати відношення до колекціонування.

При розгляді проблематики колекціонування одягу спочатку необхідно дати визначення понять в нашому випадку «колекція» та «колекціонування». Слово «колекція» походить від латинського «collectio» - «збирання», «збірка». Звідси, колекція – це систематизований збір певних предметів (однорідних чи об'єднаних певною загальною темою).

Також у науковій літературі існує ряд інших визначень цього терміну. Зокрема, у науковій літературі термін «колекція» визначається як «систематизовані збори однорідних предметів, що представляють науковий, художній, літературний і т. п. інтерес ...» [18, с. 227]. Подібні визначення ми можемо знайти у багатьох словниках та довідниках. Більшість дослідників сходяться на думці, що колекція – це, перш за все, систематизоване зібрання,

предмети якого об'єднані за якоюсь певною ознакою. Це є головним маркером процесу колекціонування.

Первинно часто колекціонування ґрунтувалось на придбанні та використанні за утилітарним значенням предметів, що мають художню цінність, зокрема вони служили показником фінансової спроможності власника, проте не фактом мети спрямованого збору певної колекції. Напроти, у сучасному розумінні, колекціонування ж передбачає виключення предмету зі сфери прямого вживання та збереження його в цій якості як об'єкта культурної спадщини. Колекціонування – це не накопичення вартості, яка для збирача колекції в більшості випадків не виступає в якості мети (але може мати обмежувальний характер, що стримує зростання колекції). Колекціонування спрямоване, перш за все, на задоволення духовних потреб людини, а його головним мотивом надзвичайно рідко виступає отримання доходу (прибутку). [10].

Німецький філософ Гуго Мюнстерберг назвав колекціонування «компенсуючою поведінкою», що дозволяє відчувати ефемерну всемогутність [17]. Гуго Мюнстерберг у своїй статті «Невгамовна пристрасть» вважає, що колекціонування - це «зумовлена потребами компенсуюча поведінка, коли кожен новий об'єкт дає уявлення про уявну всемогутність».

А знавець архетипів К. Юнг прозаїчно вивів це поняття від стародавнього збирання горіхів і ягід, яке несвідомо перейшло від наших предків [26]. Юнг розглядав причини того, чому люди стають колекціонерами через теорію архетипів, універсальні символи, що вбудовані у те, що він назвав нашим колективним несвідомим. Виходячи з цієї логіки, збирання та завершення наборів має своїм архетипічним попередником збір «горіхів і ягід», колись необхідний нашим раннім предкам для виживання.

В свою чергу, Дж. Кліффорд інструменталізує поняття колекції тлумачить його як одне з ключових для розуміння сучасної культури. За його словами, “своєрідне “згромадження” навколо особи чи групи ... є, схоже, універсальним”[33], однак не зводиться до простого накопичення матеріальних цінностей.

1.2. Поняття «колекція» крізь призму теорії Дж. Кліффорда

Джеймс Кліффорд (народився 1945 року) є американським антропологом та соціологом, засновником символічно-інтерпретативної антропології, що займається вивченням різних культур та впливом концепції культури на концепцію людини. Член Національної академії наук США. Він відомий своїми працями в галузі антропології культури та письменства, а також фокусується на проблемах модернізації та міжкультурної комунікації. Деякі з його відомих творів включають "The Predicament of Culture" (1988) та "Routes: Travel and Translation in the Late Twentieth Century" (1997). Окрім "The Predicament of Culture" та "Routes: Travel and Translation in the Late Twentieth Century", Джеймс Кліффорд відомий своїми працями в галузі антропології культури та писемності, досліджуючи питання міжкультурної комунікації і модернізації. Деякі з його інших значущих творів включають: "Power and Dialogue in Ethnography: Marcel Griaule's Initiation" (1981), "The Experience of Migration: Perspectives from Anthropology" (1992), "Museums as Contact Zones" (1997), "Returns: Becoming Indigenous in the Twenty-First Century" (2013) та інші.

Бути кимось, за Дж. Кліффордом, передбачає саму необхідність колекціонування, нагромадження "добра", систематизованого за вартістю і значенням: не даремно розділ про колекціонування мистецтва й культури починається ще однією поезією – віршем Джеймса Фентона "Колекціонуючи самих себе" [33]. Як стверджує Кліффорд, колекціонування віддавна слугує розвитку Я того, хто у такий спосіб привласнює й володіє, розвитку культури й автентизму власника, який, не маючи змоги володіти всім, "вчиться вибирати, впорядковувати та ієрархізувати – творити 'добрі' колекції" [33, с.218]. Хороший колекціонер, за Кліффордом, на відміну від маніяка та скнари, має добрий смак і схильний до рефлексії: він визначає перспективу розгляду і розуміння власної колекції, надаючи накопиченню педагогічного та повчального характеру. Не зводячи колекціонування лише до згромадження об'єктів, Кліффорд визначає колекцію як "місце зачарування", тобто надавання нових смислів і створення

нових цінностей. Ми так само погоджуємося із цим твердженням і у наступних розділах вбачаємо його розвивати у своєму науковому пошуку.

Надавання значення окремим предметам у будь-яких збірках – це містифікація, яка відповідає певним уявленням колекціонера, а отже, метонімічно відсилає також до його особи і тієї культурної традиції, яку він представляє. На цій підставі автентичність кожної колекції є створеною автором; кожна колекція – наукова чи мистецька, музейна чи фольклористична, традиційна чи авангардна – відповідає фабулі, яку нав'язує їй творець-укладач, визначаючи, що заслуговує на збереження, запам'ятовування і споглядання. Сам процес утворення колекцій Дж. Кліффорд розглядає як процес створення нових зв'язків між предметами та фактами, присвоєння нових значень [33, с. 221]. Йдеться, знову ж, не про матеріальне посідання, а про владу осмислювати й оцінювати, класифікувати й контекстуалізувати, визначати місце у новостворюваній фабулі.

Ці твердження перегукують з пропозицією Вальтера Беньяміна, для якого колекціонування – не згромадження чи сховок речей, а, насамперед, інтелектуальна дія. Дія універсальна – вона показує світ і його цінності, відібрані колекціонером. Колекціонер, обираючи й зберігаючи, надає речам і значення, й значущості [4].

Отже, колекціонування - цілеспрямоване збирання, як правило, однорідних предметів, які зазвичай мають наукову, історичну, художню або суб'єктивну цінність. В основі будь-якої колекції лежить пізнання, задоволення певних інтересів. Предметом колекції можуть бути різноманітні предмети, пам'ятки матеріальної та духовної культури (рукописи, книги, монети, поштові марки, твори мистецтва, одяг тощо), об'єкти природи (мінерали, рослини, комахи та ін.). Вважаємо, що колекціонування передбачає виявлення, збирання, вивчення та систематизацію матеріалів, чим воно й принципово відрізняється від простого збирання.

Іншим розумінням феномену колекціонування може бути таке – це вивчення історії шляхом збереження швидко зникаючих з ужитку речей, які

людство, швидше за все, ніколи б не побачило, якби не колекціонери. Ось деякі приклади: етнографічні артефакти: традиційні предмети, знаряддя та речі, які використовуються в певних культурах і можуть бути втрачені або забуті з часом. Колекціонери етнографічних артефактів допомагають зберегти цю культурну спадщину; вимерлі види: скам'янілості тварин і рослин, які були вимерлими десятиліттями або навіть мільйонами років тому. Палеонтологічні колекціонери збирають скам'янілості, що дозволяє вивчати минулі форми життя та еволюцію; античні предмети: речі, що використовувалися в античних цивілізаціях, такі як кераміка, монети, статуетки і посуд. Вони можуть бути рідкісними та втраченими з часом, і колекціонери допомагають зберегти ці свідчення історії; воєнна історія: предмети, пов'язані з військовою історією, такі як військовий одяг, зброя, медалі, пам'ятні знаки тощо. Вони можуть бути рідкісними та складними до знаходження, і колекціонери допомагають зберегти ці артефакти воєнної минувшини; технологічні артефакти: старовинна техніка, така як старі фотоапарати, механічні калькулятори, ретро-комп'ютери, радіоприймачі тощо.

Узагальнюючи зазначені визначення та огляд різних джерел з даної проблематики, можна стверджувати, що смисл колекціонування та його результату - а саме: колекції - полягає в опредмечуванні у формі речей, що вже мають культурну цінність будь-якої певної ідеї, що об'єднує в організовану цілісність всю сукупність цих цінностей. Для нас важливим є те, що смисл колекціонування полягає не тільки в опредмечуванні і цим самим - прояві раніше закладеної у сукупності культурних цінностей ідеї, але й у пошуку якісно нової сутності, що цілком відповідає закону випереджального відображення. Відтак, колекціонування опредмечувано сутністю - генетичним ядром (що виконує функції аналогічні функції гена) процесу історичного розвитку культури, її збереження, відтворення та розвитку. Колекціонування володіє певним «магічним» сенсом – надання новітніх значень, образів та цінностей.

В контексті історико-культурного дискурсу, вважаємо, що метою колекціонування є збереження, відтворення та розвиток життєвоважливих форм культурної спадщини, культури суспільного життя загалом. На рівні смислу

колекціонування є процес узагальнення, інтеграції, концентрації суспільного знання. З позицій колекціонера це є вид інтелектуальної діяльності, що встановлює зв'язок між індивідуальним та суспільним інтелектом. А також – це нарративна практика, спосіб розповісти себе через свою колекцію.

На рівні функцій колекція та колекціонування є засобом розвитку людини, суспільства, природи та оптимізації їх взаємовідносин в єдиному життєвому процесі. З позицій суспільної діяльності колекціонування необхідно розглядати як життєвий процес взаємодії індивідуального та суспільного досвіду на основі взаємозв'язку та взаємозалежності індивідуального та суспільного інтелекту, який здійснюється у певному життєвому просторі культури. Зауважимо, що ми вважаємо колекціонування ефективним засобом виявлення ядра культури - звичаїв, традицій, устоїв. Оскільки існує кілька шляхів, якими колекціонери можуть сприяти цьому процесу: 1. Збір і збереження артефактів: Колекціонери збирають предмети, які представляють культурну цінність, такі як традиційні речі, різні ритуальні або виконавчі предмети, народні ремесла тощо. Ці артефакти можуть бути важливими свідченнями про звичаї та традиції, які можуть бути загублені або змінені з плином часу; 2. Дослідження історії та контексту: Колекціонери зазвичай досліджують історію та контекст своїх зібраних речей, що дозволяє їм глибше зрозуміти значення цих предметів у рамках культури. Це може включати вивчення використання предметів, ритуалів або символіки, пов'язаної з ними; 3. Поширення знань: Колекціонери часто спілкуються та обмінюються інформацією з іншими ентузіастами, вченими та іншими зацікавленими особами. Це сприяє поширенню знань про культурні традиції і допомагає зберегти історію та значення цих традицій для майбутніх поколінь; Експозиції та освіта: Колекціонери можуть створювати експозиції своїх колекцій або брати участь у виставках, де вони можуть поділитися своїми знаннями та експонатами з широкою аудиторією. Це дозволяє популяризувати культурну спадщину тощо. Тому можна стверджувати, що колекціонування є змістовною формою збереження, виявлення та розвитку ядра розвитку культури.

Отже, колекціонування є формою інтегрального вираження культури і торкається всіх її сфер. А тому колекціонування не можна розглядати виключно з позицій як процесу звичайної індивідуальної діяльності та психологічної характеристики. Це спосіб життя захопленої людини-колекціонера, що знаходиться на межі раціонального та трансцендентального світів. Ми розуміємо термін "трансцендентальний світ колекціонера" як специфічний спосіб описувати досвід та переживання колекціонера в контексті їх колекціонування. Цей термін можна розглядати з філософської точки зору, зосереджуючись на тому, як колекціонер переживає світ своєї колекції та його значення для нього самого. Трансцендентальний світ колекціонера може вказувати на наявність особливого стану свідомості, в якому колекціонер переходить за межі повсякденності та проникає в інший рівень сприйняття. В цьому світі колекціонер може відчувати глибоке занурення у свою колекцію, відчувати емоційне зв'язок зі зібраними предметами, переживати радість від їх дослідження та навіть відчувати щось подібне до духовного піднесення. Проте, важливо зазначити, що конкретне сприйняття та переживання колекціонерів може значно варіюватись. Для деяких колекціонерів це може бути більш емоційне та особисте переживання, тоді як для інших це може бути більш раціональне та аналітичне занурення у світ зібраних предметів.

Можливо, тому значення колекцій та колекціонування досі залишається до кінця не дослідженим як найбільша, а, можливо, головна культурна цінність з позицій збереження, відтворення та розвитку культури та сталого розвитку людини, суспільства, цивілізації.

РОЗДІЛ II. ПРИВАТНІ КОЛЕКЦІЇ ОДЯГУ ЯК «МІСЦЯ ЗАЧАРОВУВАННЯ» КУЛЬТУРИ

2.1. Приватні колекції одягу у сучасній культурі

Колекціонування одягу – це один із видів колекціонування, особливий вид, який характеризується прагненням людини впорядкувати знайдені чи набуті предмети одягу, систематизувати їх за певними критеріями. На перший погляд, може здатися, що таке колекціонування продиктоване егоїзмом, потягом до набуття, володіння, що наділяє річ тією чи іншою цінністю, у тому числі суто економічною. Однак у загальному сенсі за допомогою колекціонування, зокрема одягу, людина втілює насамперед свою свободу – свободу вибору та пізнання навколишнього світу в контексті розвитку культури та її атрибутів у вигляді одягу. Головна ознака – цілісність речей єдиним стилем, часом, чином, критерієм, творчим підходом колекціонера тощо. Інша ознака колекції – динаміка розвитку ідеї. Тобто під час збору колекції мають демонструватися різні нюанси, що відображають розвиток задуму колекціонера.

Сучасні світові дизайнери одягу та експерти у галузі легкої промисловості використовують колекції як спосіб представлення своєї роботи. Більшість вітчизняних дослідників поняття «колекція» розкривають через поняття «костюм», «комплект» і «ансамбль», представляючи колекцію одягу як форму об'єднання окремих моделей одягу на підставі принципу єдності окремих ознак костюма. Дослідники сходяться у тому, що основою колекції, як серії окремих моделей та єдність ознак її складених компонентів: авторської концепції, образу, вживаних в колекції матеріалів, колірного рішення, форми, базових конструкцій, стильового рішення; можливість взаємозамінюваності окремих елементів моделей, які складають єдину колекцію [14, с. 112].

Якнайповніше, на наш погляд, визначення колекції, що відображає її суть, функції і роль в дизайні, є розуміння колекції як художньої системи формоутворення костюма.

Модні колекції одягу являють собою лінії або сезонні колекції, що створюються модними брендами та дизайнерами. Вони включають різні моделі, стилі, тканини, кольори та аксесуари, створені з певною концепцією або темою. Колекції одягу розробляються з урахуванням поточних модних тенденцій, бажань споживачів та концепції бренду. Дизайнери прагнуть створити унікальні та привабливі моделі, які відповідатимуть смакам та потребам своєї цільової аудиторії.

У контексті моди загалом колекції поділяються на кілька видів [16]:

- перспективні колекції, в яких втілюється концепція моди на майбутнє, як правило, на майбутній сезон, і вони створюють і надихають на нові стилі та модні тенденції. До перспективних колекцій можна віднести більшість колекцій високої моди (провідних будинків моди), колекції прет-а-порте, що створені відомими дизайнерами у світі моди. Для цих колекцій характерні «загострені» сміливі форми та силуети, яскраві образи, експерименти з матеріалами, фактурами, технологіями та конструкціями. Перспективні колекції представляють образи майбутньої людини та її потенційного стилю, тому при їх проектуванні враховуються дані прогнозів моди, тенденції розвитку способу життя, науки, техніки, прогноз економічної ситуації, дані про зміну переваг у кольорі, силуетах тощо. Колекція «прет-а-порте» одночасно є промисловою базовою колекцією для конкретної фірми;

- промислові базові колекції пропонують концепцію асортименту для безпосереднього впровадження в життя. Вони втілюють у собі актуальні напрями моди та тенденції, і призначені для масового виробництва. Такі колекції демонструються на виставках моди для представників масової торгівлі. Для промислових колекцій характерні пом'якшені форми, вже апробовані рішення, що можуть бути прийняті широким загалом суспільства. Модні тенденції у цих колекціях швидше втілюються у певних структурах матеріалів та кольоровій гамі;

- авторські колекції висловлюють творчу концепцію дизайнера. Авторськими колекціями є колекції високої моди та колекції «прет-а-порте»,

створені відомими модельєрами, призначені для індивідуального клієнта чи масового споживача, а також колекції, створені для демонстрації на міжнародних виставках та ярмарках, у нічних клубах, на презентаціях, для участі у творчих конкурсах тощо;

- колекції спеціального призначення, наприклад, колекції шкільного одягу, колекції форменого одягу тощо.

- приватні колекції одягу - це зібрання одягу, які належать приватним особам чи колекціонерам. Вони можуть включати різні предмети одягу, аксесуари, взуття та інші модні предмети, як сучасні, так і вінтажні.

Системний підхід до побудови колекції одягу, незалежно від її типу, здійснюють за такими послідовними фазами: Вихідна фаза - формування концепції колекції, яка залежить від призначення та задач (при проектуванні колекції одягу різного функціонального призначення використовують загальний принцип об'єднання моделей в колекцію). Базова фаза побудови колекції передбачає розробку матриці-програми, яка визначається концепцією, асортиментом, призначенням колекції. Програма системи «колекція» може пронизувати всі асортиментні групи одягу в будь-якій послідовності [15].

Сучасні приватні колекції одягу є унікальними зборами модних предметів, які власники збирають і зберігають в особистих колекціях. Ці колекції можуть включати різні типи одягу, аксесуари і предмети моди.

Сучасні приватні колекції одягу в індустрії культури можуть функціонувати по-різному, залежно від особистих уподобань та цілей власників колекцій. Ось кілька загальних аспектів, які можуть включати в себе роботу таких колекцій:

1. Збір предметів: Власники приватних колекцій активно збирають предмети одягу, які є цінними, рідкісними або історично значущими. Це можуть бути елементи відомих модних дизайнерів, виняткові архівні зразки, ретро-одяг або навіть унікальні предмети, пов'язані з певною культурою або періодом;

2. Кураторство: Власники колекцій вкладають багато зусиль у кураторство своїх колекцій. Вони вивчають історію моди, тренди та технічні

деталі, пов'язані з кожним предметом. Важливим аспектом роботи з колекцією є аутентифікація, дослідження походження предметів та збереження їх у найкращому стані;

3. Зберігання та консервація: Колекціонери створюють спеціальні умови зберігання, щоб зберегти і захистити свої цінні предмети одягу. Це можуть бути спеціальні гардеробні, з певною вологістю та температурою контрольовані приміщення, де предмети зберігаються на спеціальних підставках або в шафах зі спеціальними матеріалами для консервації або навіть власні музеї або галереї;

4. Експозиції та покази: Власники колекцій можуть організувати експозиції та покази своїх предметів одягу. Це може бути в рамках приватних подій або в межах спеціальних виставок, що присвячені певній темі, культурі, часовому проміжку тощо.

Отже, приватні колекції одягу в індустрії культури є важливою складовою модного світу і можуть мати різні функції та вплив.

Також приватні колекції одягу відображають творчу та інноваційну сторону збирача колекції та пропонують нові варіанти та інтерпретації стилів.

В контексті теми нашого дослідження, варто зосередити увагу саме на цьому особливому типі колекцій - приватні (авторські) колекції. Потрібно більш детально їх розглянути та визначити мету такого колекціонування.

Думки експертів моди щодо сутності авторської колекції одягу можуть різнитися залежно від їхнього досвіду, ставлення до моди та особистих поглядів. Проте, загалом, авторська колекція одягу сприймається як унікальний творчий прояв збирача (колекціонера), відображення його візії та стилю.

Деякі модні експерти вважають (Анна Вінтур - головний редактор журналу Vogue США, яка вважається однією з найвпливовіших осіб у світі моди; Тім Бланкс - модний критик та журналіст, співзасновник журналу Style.com і колишній редактор журналу Style.com), що авторська колекція – це спосіб для колекціонера висловити свою індивідуальність та креативність через модні предмети. Вони бачать колекцію як форму мистецтва, де кожне вбрання є художнім твором, а вся колекція – особливим «місцем зачарування».

Інші відомі особистості наголошують (Нікола Форміхетті - стиліст та модний консультант, відомий своєю співпрацею з брендами, такими як Calvin Klein, Gucci, Givenchy; Томас Бернс - відомий модний експерт і автор книг, викладач модного маркетингу та комунікацій в Модному інституті технологій), що авторська колекція відрізняється тим, що вона створюється з любов'ю та увагою до деталей. Вони цінують ручну роботу, високу якість матеріалів та унікальні елементи дизайну, бренд, які роблять колекцію особливою та ексклюзивною.

Відповідно до концепції Кліффорда, ми притримуємося визначення авторської приватної колекції одягу, як такої, що повинна мати свою власну інноваційну концепцію та історію, яка передається через дизайн, кольори, фактури та підбір матеріалів, вона повинна мати свою унікальну мету та авторське послання, які відображаються у кожному елементі одягу та сукупності (єдності смислів) в цілому. Таке визначення авторської колекції повністю узгоджується із концепцією нашого дослідження. В цілому, ми надаємо великого значення авторській колекції одягу як виразу творчого потенціалу її автора, його індивідуальності та стилю, а також як формі мистецтва, що надихає та впливає на модні тенденції та смаки.

Отже, приватні колекції одягу можуть бути присвячені певним періодам моди, дизайнерам, брендам чи стилям. Деякі колекції зосереджені на рідкісних та ексклюзивних предметах, які важко знайти чи вже вийшли з виробництва. Інші колекції можуть включати предмети, пов'язані з конкретними історичними подіями або персоналіями.

Збирачі моди та фешн-ентузіасти створюють ці приватні колекції з метою збереження історичного значення та культурної спадщини моди. Вони можуть використовувати свої колекції для організації виставок, публічних показів або задоволення від власного хобі. Отже, організація приватних колекцій і виставок дозволяє їм поділитися своїми унікальними знахідками та надати публіці можливість ознайомитися з цінними модними експонатами. Ось декілька прикладів таких виставок:

1. "Fashion Forward: Відкриваючи модну історію" - ця виставка присвячена еволюції моди впродовж останніх століть. Вона включає різноманітні експонати від ретро-одягу до сучасних дизайнерських творінь. Виставка демонструє, як модні тенденції змінювалися і як вони впливають на сучасну моду;

2. "Від Готики до Гранжу: Роковий стиль в моді" - ця виставка фокусується на впливі рок-музики і субкультур на моду. Вона включає унікальні рок-стильні наряди, аксесуари та фотографії з різних епох, що ілюструють стильову еволюцію цієї культури;

3. "Vintage Chic: Мода минулого в сучасному світі" - ця виставка пропонує огляд найцікавіших модних трендів минулого століття і їх вплив на сучасну моду. Вона включає ретро-вбрання, аксесуари та предмети з різних епох, що засвідчують непереборну привабливість класичного стилю.

З появою інтернету та соціальних мереж, ентузіасти моди також можуть ділитися своїми колекціями в онлайн-спільнотах, блогах або через фотографії та відео. Це дозволяє їм обмінюватися досвідом, знаходити однодумців та розширювати свої знання про моду. Ось декілька прикладів популярних особистих модних колекцій одягу в Інтернеті:

1. "The Blonde Salad" - це колекція одягу, створена відомою моделлю та блогером Шіаро Ферранте. Вона включає в себе стильні наряди, аксесуари та взуття, які відображають особистий стиль Шіаро та її бачення моди;

2. "Song of Style" - ця колекція належить моделі та блогеру Аймі Сонг. Вона пропонує модні наряди з акцентом на сучасний урбан-стиль та легкість комбінування речей для створення стильних образів;

3. "Rumi Neely x Are You Am I" - колекція одягу, розроблена блогером та дизайнером Румі Нілі спільно з брендом Are You Am I. Вона пропонує жіночі одяг та аксесуари з нотками гранжу та бохо-стилю;

4. "Tommy x Gigi" - це спільна колекція модного бренду Tommy Hilfiger та моделі Джіджі Хадід. Вона включає в себе спортивні елементи, класичні деталі та молодіжні акценти, створюючи унікальний сполучний стиль.

Ці колекції можна знайти на офіційних веб-сайтах дизайнерів або модних ресурсах, де представлена їхня продукція для покупців та шанувальників моди.

Потрібно підкреслити, що авторські приватні колекції одягу є важливою частиною модної індустрії та сприяють збереженню та популяризації модної спадщини. Вони допомагають зберегти історію моди та надихають дизайнерів та стилістів на створення нових тенденцій та інтерпретацій.

На основі вивчення наукової літератури з даної проблематики та думок модних експертів, ми прийшли до висновку, що цілі та мета колекціонування приватної колекції одягу можуть змінюватись в залежності від інтересів та цінностей колекціонера. Також, ми визначаємо наступні цілі колекціонування приватної колекції одягу:

1. Історичне збереження: Колекціонер може прагнути зберегти історично значущі предмети одягу, які відбивають певну епоху, стиль чи культуру. Це дозволяє зберегти історичну спадщину та уявити її майбутнім поколінням;

2. Цінність та рідкість: Колекціонер може прагнути збирати рідкісні та унікальні предмети одягу, які мають високу вартість та цінність на ринку колекціонування. Це може бути пов'язане з їх унікальним дизайном, обмеженим випуском чи певною приналежністю до історичних подій;

3. Любов до моди та стилю: Колекціонер може колекціонувати предмети одягу через свою пристрасть до моди та стилю. Він може прагнути збирати різні модні тренди, дизайнерські роботи чи предмети, пов'язані з певними марками чи модними епохами;

4. Дослідження та освіта: Колекціонер може бачити свою колекцію як джерело знань та можливість для дослідження та освіти в галузі моди та історії одягу. Він може вивчати та аналізувати різні стилі, техніки та матеріали, що використовуються в різних епохах;

5. Інвестиції та фінансовий потенціал: Деякі колекціонери можуть розглядати свою колекцію як форму інвестицій з надією на підвищення її вартості в майбутньому. Вони можуть зважати на рідкість, популярність і стан предметів одягу при поповненні своєї колекції.

Важливо відзначити, що цілі колекціонування можуть бути індивідуальними та комбінуватися в різних поєднаннях залежно від переваг та цілей кожного колекціонера. Тому, вважаємо за необхідне навести кілька прикладів сучасних приватних колекцій одягу, які належать ентузіастам моди та колекціонерам по всьому світу. Кожна колекція має свою унікальність та характерні особливості, що відображають інтереси та стиль їх власників, а також завдяки цьому можна побачити їх мету та сенси.

Ось кілька сучасних прикладів приватних колекцій одягу:

- Івана Монтанья - італійська модельєрка та колекціонерка Івана Монтанья має вражаючу колекцію вінтажних предметів одягу та аксесуарів від таких марок, як Chanel, Yves Saint Laurent, Hermès та інших;

- Лі Вонг – китайський підприємець та колекціонер Лі Вонг відомий своєю колекцією високої моди, включаючи роботи від таких дизайнерів, як Alexander McQueen, Balmain, Givenchy та інших;

- Доротея Палас - німецька колекціонерка та фешн-редакторка Доротея Палас має велику колекцію рідкісного вінтажного одягу, включаючи предмети від таких марок, як Dior, Comme des Garçons, Issey Miyake та інших;

- Карлос де Беаувуа - бразильський колекціонер Карлос де Беаувуа має одну з найбільших приватних колекцій предметів від легендарного дизайнера Александер Маккуїн, включаючи його ранні роботи для Givenchy;

- Рей Кавакубо (Comme des Garçons) - японська дизайнерка та засновниця бренду Comme des Garçons, Рей Кавакубо, також відома своєю вражаючою колекцією вінтажного одягу. Її колекція включає роботи від таких дизайнерів, як Мартін Маржела, Ісей Міяке, Крістіан Діор та інших [20];

- Кемерон Сільвер - австралійський колекціонер та засновник бренду Decades Inc. Він відомий своєю колекцією вінтажних предметів одягу та аксесуарів. Колекція включає роботи від таких дизайнерів як Версаче, Баленсіага тощо [29];

- Джил Лінтон - колекціонер та засновник бренду Vugonesque, який відомий своїм унікальним підходом до колекціонування вінтажного одягу. Він

збирає предмети від таких брендів, як Maison Martin Margiela, Vivienne Westwood, Comme des Garçons, Yohji Yamamoto та інших, які відображають субкультурні рухи та модні експерименти [30];

- Карла Кох – німецька колекціонерка та засновниця бренду Avelinas Vintage. Карла Кох спеціалізується на вінтажному одязі та аксесуарах від таких дизайнерів, як Жан Поль Готье, Крістіан Лакруа та інших;

- Мікаель Кардамакіс – грек, що запустив Endyma як сайд-проект із невеликим закритим шоу-румом у Лондоні – тоді в колекції були архівні речі Helmut Lang, Raf Simons та Burberry Prorsum. Через рік Кардамакіс перевіз архів, що значно збільшився, в Афіни, а на даний момент в Endyma продається найповніша в інтернеті добірка колекційних речей Helmut Lang за 1991-2005 роки. Загалом асортимент: архівні речі Helmut Lang та Raf Simons, а також Ann Demeulemeester, Burberry, Dior Homme, Veronique Branquinho.

- Девід Касавант – мабуть найвідоміший із людей у цьому списку. Він дає речі з колекції в оренду Каньє Уесту, Ріанні та ще безлічі знаменитостей такого рівня, але в його справі складно намацати бізнес-процеси як такі – лише факт покупки та факт оренди. Жодну із речей колекціонер не продає. Касавант починав на скромній позиції асистента у Vogue, Another, GQ та у Карін Ройтфельд. Частину раптово отриманої спадщини вклав у дорогі вінтажні речі, які він частково купував і раніше. Через асистентські контакти він почав безкоштовно віддавати речі з колекції для зйомок у виданнях, а редакторів просив підписувати їх «David Casavant Archive». Так про існування архіву дізналося ширше коло, включаючи хіп-хоп селебриті, готових сплатити за оренду архівного бомбера Raf Simons. Асортимент: вінтажні речі Raf Simons та Helmut Lang [25];

- Кім Кардашьян – відома американська знаменитість, також має власну приватну колекцію одягу. Її колекція відрізняється відмінним стилем і включає безліч модних і розкішних предметів. Кім Кардашьян відома своїм інтересом до моди та часто відвідує модні покази та події. Її приватна колекція одягу може мати кілька цілей та значень, зокрема вона виступає її способом

вираження свого індивідуального стилю та модного смаку; створює інвестиції та статус; може бути джерелом натхнення для своїх шанувальників та послідовників, які можуть шукати модні ідеї та тренди, які вона представляє тощо.

Отже, приватні колекції одягу відомих людей мають декілька значень сенсів: - Унікальність: вони часто включають у себе рідкісні, ексклюзивні або історично цінні предмети одягу; містять унікальні дизайнерські шедеври, архівні моделі або навіть наряди, що належали видатним персоналіям; - Історична цінність: відображають історичні та культурні моменти, що стосуються моди. Ці колекції дозволяють зануритися в минуле і розуміти розвиток моди, тренди та впливи, які сформували модний світ таким, яким ми його бачимо сьогодні; - Інсайти і натхнення: приватні колекції відомих людей можуть послужити джерелом натхнення для дизайнерів, модних ентузіастів та молодих талантів. Ці колекції демонструють новаторські підходи до моди, непересічні комбінації, та виразні стилі, що можуть вплинути на модні тренди та створення нових дизайнів; - Публічна виставка: деякі з перерахованих власники приватних колекцій організовують виставки або спеціальні події для показу своїх одягових знахідок. Це дає можливість публіці насолодитися розкішшю та красою цих колекцій, а також вивчити більше про модну історію та стиль конкретного власника. Загалом приватні колекції одягу відомих людей є своєрідним виявом їхнього особистого стилю, інтересів та культури.

Ми навели лише деякі з безлічі колекціонерів модних брендів та вінтажного одягу, які виявляють захоплення та пристрасть до збереження історії моди та культурних значень через свої колекції. Реальні мотиви та цілі збирачів приватних колекцій одягу є індивідуальними та можуть відрізнятися залежно від її особистих переваг та цілей. Проте кожен з них робить свій внесок у збереження та представлення історії і культури моди. Для таких колекціонерів справжня мета не так у бізнес-стороні справи – вони цим займаються, щоб просто продовжувати

колекціонувати, отримувати таким чином задоволення та створювати власне «місце зачаровування культури».

2.2. Приватні колекції одягу як «місця зачаровування культури» за Дж. Кліффордом

Феномен колекціонування одягу вивчається в різних галузях, включаючи культурологію, антропологію, соціологію, психологію тощо. Існує безліч дослідників, які присвятили час вивченню цього явища.

Один із підходів до дослідження феномену колекціонування предметів моди та одягу полягає в аналізі модних показів, виставок та культурних подій, пов'язаних з модою. Світові історики моди (Дж. Тьорні, Валері Стіл, Наталі Бродері та ін.) досліджують різні аспекти колекціонування одягу, включаючи роль колекціонерів, вплив приватних модних колекцій на культуру та суспільство, розвиток моди як мистецтва тощо.

Крім того, психологи та соціологи також вивчали мотивації та психологічні аспекти колекціонування одягу. Наприклад, Джой Бромвіч, яка є психологом і спеціалістом у галузі психології моди, досліджувала мотивації, задоволення та ідентичність, пов'язані з колекціонуванням одягу та модних предметів [12].

Отже, феномен колекціонування одягу досліджується багатьма науковцями з різних галузей, і їхні дослідження допомагають краще зрозуміти мотивації, соціальні та культурні аспекти даного явища.

Колекціонування одягу здійснюється різними способами. Зокрема, одяг у музейних колекціях може бути представлений від предметів одягу, які мали велике історичне значення, до вбрання, яке просто відображає моду того часу. У музеях можна знайти величезні колекції національних костюмів, збережені зразки моди з різних епох і країн, одяг відомих людей, а також спорядження та вбрання з війни тощо. Такі колекції часто допомагають розуміти історію

культури та моди в різні епохи, а також дають можливість простежити зміну вподобань та технологій виробництва одягу.

Також існує колекціонування одягу у високій моді, що може бути цікавим і прибутковим підприємницьким заняттям. Одяг у високій моді є ексклюзивним, розкішним та часто має значний історичний або художній контекст. Магази́ни модного одягу також представляють свої власні колекції, які формують майбутні тренди і новинки сезону. Всі такі колекції модного одягу мають своє призначення і мету.

Колекціонування одягу засноване не тільки на збиранні та поповненні предметів для колекції, але й на вивченні та систематизації колекційних матеріалів.

Склад приватних колекцій одягу має суб'єктивний характер, він відображає фінансові можливості збирача, його інтереси та уподобання. Особистість будь-якої людини формується під впливом культурно-історичних подій епохи. Тому у зборах колекціонера відображається не тільки рівень його освіти та виховання, а й економіка, художня мода, політичні події тієї чи іншої епохи чи країни. Таким чином, культурно-історичний контекст розвитку суспільства впливав і на формування стереотипів, норм і основних вимог до влаштування зовнішнього та внутрішнього простору, що характеризує стану приналежності, тому у різні історичні періоди провідні позиції у колекціонуванні займали різні прошарки суспільства.

Варто також розглянути явище колекціонування одягу крізь призму теорії в концепції Дж. Кліффорда. Він трактує систему «мистецтво-культура», в рамках якої мистецтво, що належить індивідам і колекціоновані ними предмети, стають точкою опори для культури, яку виражає абстрактна суспільна традиція. Дж. Кліффорд аналізує систему «мистецтво-культура», використовуючи одночасно структурні й історичні техніки, і приходять до висновку, що вона мала велике значення для формування «Західної суб'єктивності». Система, вважає Кліффорд, є відкритою і мінливою. Хоча вона трансформується у мистецтво, в об'єкт придбання і споглядання, сакральні і повсякденні предмети, що належать

віддаленим культурам, вона також робить екзотичною місцеву культуру [11]. Автор пише так: «Ми «колекціонуємо самі себе» [32, с. 5]. Дж. Кліффорд пропонує карту історично специфічних значень і інститутів. "Семіотичний квадрат" вказує на те, що "будь-яка бінарна опозиція за допомогою операції заперечення і подальшого синтезу може створювати широке поле термінів, які, однак, залишаються замкнутими в межах початкової системи" [32, с. 35]. Адаптуючи цю модель до завдань культурної критики, Джеймісон використовує семіотичний квадрат для виявлення "обмежень приватного ідеологічної свідомості" [32, с. 36], позначаючи концептуальні пункти, "за межі яких ця свідомість вийти не може, і всередині яких вона змушена осцилювати" [32, с. 36].

Кліффорд також писав, що при розгляді феномена колекціонування в контексті історії антропології як однієї з форм західної суб'єктивності необхідно використовувати не тільки критичний, історичний підхід до збирання, а й проводити аналіз суб'єктивних, таксономічних і політичних процесів. Саме тому при вивченні специфічних культурних практик, яким є колекціонування, особливо слід виділяти аспект додатковості/ компліментарності, що формує поля гармонізації особистих, суспільних та державних інтересів та одночасно сприяє лібералізації всього антикварно-мистецького ринку. Тому колекціонування одягу так само необхідно досліджувати в системах «мистецтво-культура», через які протягом останніх двох століть здійснюється контекстуалізація предметного світу. Ця ідеологічна та інституційна система культури може бути описана через колекціонування як особливу форму, що дозволяє простежити зміну соціокультурних установок через категорії тимчасовості, повноти та безперервності.

Оскільки всі предмети в рамках певної культури мають якості символу, то найчастіше будь-яка велика колекція, зокрема колекція одягу виникає як збирання осмислене. А відтак, в її основу закладено ту чи іншу концепцію, схему, що відображає смаки, уподобання, кругозір і навіть масштаб особистості її творця.

Предмети тієї чи іншої колекції одягу, а також сама колекція в цілому можуть бути низкою смислів (естетичних, наукових, ідеологічних, етичних, національних тощо). В цьому контексті Кліффорд пише, що категорії красивого, культурного і автентичного схильні до змін. В ідеалі історія створення та демонстрації самої колекції повинна бути невід'ємним аспектом будь-якої виставки [32, с. 46].

Загалом, розроблена Кліффордом система "Мистецтво-Культура" класифікує об'єкти і приписує їм відносну цінність. Цю систему можна сміливо перенести на колекціонування одягу. Вона попередньо встановлює "контексти" існування і можливість заміни одного контексту іншим. Дослідник стверджує – категорії красивого, культурного і автентичного схильні до змін. Так само колекції одягу та їхнє наповнення демонструють зміни в епохах, у культурі, образах краси і моди.

Оскільки колекціонування – завжди дія, відкритий проєкт, воно залишається актуальним доти, доки колекція не набула своєї остаточної повноти й вичерпаності. Допоки існує можливість доповнення – доти пристрась колекціонування не втрачає своєї сили. Більше того, саме ця неповнота, незавершеність “здатна покласти початок соціального дискурсу” [8], надати колекційному проєктові над-індивідуального виміру: він врешті-решт “ставить людину обличчям до обличчя іншої людини, тобто стає посланням”[8].

Таким чином, Кліффорд стверджує, що розуміння та аналіз «місць зачаровування» є важливим завданням у вивченні культури та її динамічних перетворень. Він відносить колекції до місць зачаровування, оскільки вони мають потужний емоційний та психологічний вплив на самого колекціонера та суспільство в цілому.

Особливу красу у колекціонуванні дає те, що колекція є власністю колекціонера, і дозволяє зберігати та відтворювати його історію, захоплення та індивідуальність. Візуальна привабливість предметів у колекції, а також їх історія та значення для колекціонера роблять колекції дуже цінними та особливими. Крім цього, колекціонування може бути пов'язано не лише з

естетичним задоволенням, але й з іншими аспектами життя, такими як юридичні, наукові та історичні. Тому колекції можуть бути не тільки красивими та цікавими, але й корисними, зберігати історію та традиції, створювати нові сенси у сучасній культурі.

Вважаємо, що варто доповнити розгляд колекції та практик колекціонування одягу ще і через призму поглядів А. Ассман, яка ввела поняття «культурна пам'ять». А. Ассман запропонувала розрізняти такі види колективної пам'яті: - соціальна пам'ять; - політична (національна) пам'ять; - культурна пам'ять, здатна на тривале існування, фіксується на матеріальних носіях, має транспоклінний характер комунікації. Варто зазначити, що саме одним із проявів культурної пам'яті є колекціонування антикваріату та предметів мистецтва, використання їх з метою освіти та освіти. Відтак, феномен колекціонування одягу безпосередньо пов'язаний із культурною пам'яттю, в основі його лежить прагнення зберегти культурно-історичні цінності, створити і надати їм нові сенси і форми, новітні цінності.

Також, можна визначити основні мотиви колекціонування одягу. Для більшості колекціонерів це лише хобі, має не матеріальну, а емоційну та культурну цінність в більшій мірі. У цьому випадку колекція дозволяє відтворити цінності та смисли минулого у сучасному світі, надихнути в одяг новий сенс, переосмислити ціннісне наповнення, на базі колекції створити новітню історію. Знайдуться й ті колекціонери, які свою колекцію перетворюють на вигідну інвестицію, піар чи суперництво. Деякі збирають, щоб розширити своє соціокультурне життя, відвідуючи зустрічі з обміну та спілкуючись із однодумцями, а для когось хобі стає науковим дослідженням та способом самоосвіти. Але поєднує колекціонерів пристрасть до організації та систематизації.

Логічним висновком може ключова ідея нашого дослідження, що процес колекціонування та його вираження – колекція, це певне “місце зачаровування”, яке формує і розвиває нові сенси, ідеї та цінності.

РОЗДІЛ III. ТЕКСТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРИВАТНОЇ КОЛЕКЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ТРАДИЦІЙНОГО ВБРАННЯ

3.1. Розгляд приватної колекції українського традиційного вбрання пані Галини Шперун на основі глибинного інтерв'ю

Тому, наступним завданням нашої роботи в рамках розкриття мети дослідження, вважаємо має бути розкриття досвіду колекціонування одягу приватного колекціонера та вивчення його мети і ставлення до колекції, її сенс, значення, використання тощо. Тому ми провели інтерв'ю із пані Галиною Шперун, корінною львів'янкою, що працює лікарем-дерматологом. Пані Галина Шперун має величезну приватну колекцію українського етнічного вбрання і нараховує більше 400 предметів одягу. Також, колекція цінна тим, що містить предмети етнічного одягу з різних куточків України, різних часових проміжків, технік виконання, зокрема деякі предмети сягають сторічної давності та демонструють різні унікальні техніки вишивки. Разом із пані Галиною ми подумали, як можна назвати її колекцію, і прийшли до спільної думки, що в контексті сучасних подій буде актуальна така назва даної колекції: «Матеріалізований культурний код України». Така назва наводить на думку і показує сукупність унікальних етнічних предметів одягу приватної колекції, які відображають культурну спадщину України, що є символами національної ідентичності та історико-культурної спадщини України. Пані Галина підкреслює своєю колекцією саме те, що важливо зберігати та просувати ці об'єкти культури (вишиті сорочки), щоб зберегти національну історію та культуру та сприяти розвитку знайомства молоді із культурою нашої країни та її традиціями, передавати їх із покоління в покоління. Кожен екземпляр колекції, як каже сама колекціонерка, «живе», він має своє продовження у сучасному житті. Сама ж колекціонерка вважає, що речі із колекції мають бути обов'язково оприлюдненими, щоб досягати мети в контексті культурного просвітництва. За її

словами, люди мають бачити чим багата Україна, її історія, тобто ідентифікувати її код і відчувати його. Таким чином, від даної колекції отримує задоволення не тільки сам колекціонерка, а й суспільство в цілому. Приватна колекція відрізняється від музейної збірки тим, що вона є власною, власністю, передається по жіночій лінії (твердження пані Галини), колекціонер отримує задоволення від того, що з колекцією можна «спілкуватися», вдягнути, і тим самим вдихнути в неї життя. За Дж. Кліффордом, колекціонер має зв'язок із колекцією, він відчуває її. Це ж саме підкреслює й пані Галина, що її приватна колекція є затишною, улюбленою, близькою, тобто тісно емоційно з нею пов'язаною. Вона має відчуття власності, управління, має рефлексію, чітко розуміє сенс своєї колекції. Відтак, це цілком є справжньою колекцією за концепцією Дж. Кліффорда.

Нами також були сформульовані конкретні питання до пані Галини Шперун, які будуть подані нижче:

1. Що надихнуло Вас сформувати вашу колекцію?

Галина Шперун: «Коли ще жива була моя бабуся, вона подарувала мені багато серветок, подушок вишитих її руцями. Вона подарувала мені мій перший екжупан - чорний оксамит зверху, знизу підбито червоним. Такий гарний, приталений з шикарною вишивкою (показує фото на телефоні). Дев'яносто років цього річ виповнилось цьому екжупану. Потім я була на Вернісажі і мені страшенно сподобалась одна плахта там і з того все почалось. Це було 30 років назад .... І потім «Остапа понесло» (сміється). Сорочки, горсики, екжупани, плахти, коралі, запаски, кральки, пасочки, навіть килими маю довжелезні в бісері. Сорочки і довгі, і короткі маю... одним словом отаке було «надихання»- бабусин жупанчик» [2].

2. Як Ви організовували Вашу приватну колекцію?

Галина Шперун: «Ну по-перше то все складала на полиці, потім на вішаки, але під вагою вони падали, бо бісер був важким. Пізніше я організувала спеціальну кімнату у будинку з двома рядами шаф, для сорочок. Потім моя знайома Марічка, вона займається українським національним одягом, допомогла

підписати мені весь одяг по регіонам України і по рокам створення. З того часу називаю це колекцією. Перлиною моєї колекції зараз є бісерні сорочки» [2].

3. Чи можете Ви окреслити мету вашого колекціонування?

Галина Шперун: «Спочатку мені просто подобалося, чоловік сварив, що гроші витрачаю... але знаєте, в мене є дочка, в мене є внучка і воно для нас автентика, воно вже для нас є рідкісним і цінним, але для дітей, через сто років, то взагалі буде... передам по жіночому роду» [2].

4. Яку історію розповідає Ваша колекція?

Галина Шперун: «Все просто: історію нашої культури, історію моєї родини, історію ремесла. Колекція показує різноманітність, зокрема майже всі сорочки з різних міст України. Також, на рахунок ремесла, там на сорочках є такі хрестики дрібонькі, щоб роздивитись їх я вдягаю окуляри. Зараз не вийде при всіх можливостях так «втрафити», а як раніше наші жінки без спеціальної канви, робочого світла то вишивали просто для себе, в задоволення, зберігали нашу культуру. Це розповідь про подив, гордість та унікальне ремесло» [3].

5. Чи може Ваша колекція мати практичне застосування?

Галина Шперун: «Так я вдягаю вбрання іноді до церкви на свята або позичаю коліжанкам» [3].

6. Чи можете Ви погодитись, що предмети одягу набувають нового значення після їх розміщення у приватній колекції?

Галина Шперун: «Звичайно! Вони потрапляють до особливої енергетики. Я думаю, що екземпляри колекції між собою комунікують. В колекції є щось особливе - як мені погано, я їду до колекції і стає краще, вони ніби живі в колекції, це не про матеріальну цінність, а про духовну» [3].

7. Як Ви вважаєте, чому Ваше зібрання автентичного українського одягу можна назвати саме колекцією?

Галина Шперун: «Це не про якусь потребу просто назбирати та мати його, це про насолоду, тобто я від неї отримую задоволення візуальне, естетичне, емоційне... колекція для мене - це окремий мікросвіт, кожен предмет колекції

живе, розповідає свою історію. Це також не просто зібрання, тому що його можна оприлюднити і спокійно перетворити на музейну колекцію» [3].

8. Чим на Вашу думку відрізняється приватна колекція від музейної збірки?

Галина Шперун: «Ну, по-перше, вона приватна (сміється), це вже багато про що говорить! Ну звичайно те, що це є моєю власністю і я можу передати цю колекцію дітям у спадок. Також приватна колекція є жива, на відміну від музейної, де одяг не можна пощупати, понюхати, приміряти... я маю від того великий кайф» [3].

Отже, ми можемо зробити наступні висновки із проведеного інтерв'ю і провести кореляцію отриманої інформації із системою Кліффорда «мистецтво-культура». Відтак, система Кліффорда «мистецтво-культура» визначає цінність об'єктів шляхом їх класифікації. Перед цим вона встановлює «контексти» їх існування та можливість заміни одного контексту іншим. Під час регулярних переміщень відбираються артефакти, які наділяються якостями цінності або рідкості, що зазвичай гарантується культурним статусом раритету або позитивною реакцією ринку культури. При цьому визначення «красивого» і «цікавого» змінююся дуже швидко. Предметні системи мистецтва і антропологічні предметні системи інституціолізовані і наділені владними повноваженнями, однак вони аж ніяк не є незмінними. Категорії красивого, культурного і автентичного схильні до змін. В ідеалі історія створення та демонстрації самої колекції повинна бути невід'ємним аспектом будь-якої виставки. Саме такі риси ми можемо побачити у колекції Галини Шперун та у її відношенні до предметів своєї приватної колекції. Ми з упевненістю можемо назвати її приватну колекцію «місце зачаровування» культури, яке має особливу енергетику та відіграє важливу роль у формуванні культурного середовища і культурної спадщини України. Зауважимо, що «місце зачаровування» за Кліффордом відіграє важливу роль у формуванні культурної ідентичності та збереженні культурної спадщини. Колекція пані Галини зберігає історію та традиції народу, стає символом національної культури та привертає увагу

суспільства як на рівні нашої країни, так і за кордоном. Таке «місце зачарування» пані Галини має особливе значення для її родини, для неї самої, це її душа, її любов, натхнення, відпочинок, спокій. Але в цілому воно є важливим елементом культурного життя та має великий вплив на формування культурної спадщини та ідентичності.

Отже, проаналізувавши інтерв'ю з пані Галиною можна побачити феномен колекціонування через призму концепції Дж. Кліффорда. Ми показали тісний зв'язок між візуальною культурою та колекціонуванням. Актуальність приватної колекції пані Галини обумовлена зростаючим інтересом до проблем інтерпретації специфічного ставлення до дійсності колекціонерів, а також необхідністю формування культурологічної оцінки ролі колекціонування в контексті сучасної української культури. Відтак, у нашій науковій роботі було досягнуто завдання аналізу приватної колекції одягу як «місця зачарування» культури в контексті системи Дж. Кліффорда «мистецтво-культура», де досліджується специфіка колекціонування, культурологічні особливості цього феномену та його роль і місце у сфері культури, а колекціонер відіграє важливу роль у системі мистецтва та культури. Тому що, пані Галина Шперун збирає та зберігає твори мистецтва – етнічний одяг, і тим самим не тільки збагачує свій власний культурний капітал, але і допомагає зберегти та просувати культурну спадщину України. Вона забезпечує зберігання своєї приватної колекції одягу на майбутнє та має можливість показати їх громадськості, що допомагає зростанню культурного освічення, відіграє важливу роль у розвитку мистецької та культурної сфер.

3.2. Текстуальний аналіз приватної колекції українського традиційного вбрання

Отже, Джеймс Кліффорд розглядає колекціонування як практику текстуалізації, створення «розповіді» про чужу і власну культуру в європейсько-

американській науковій і мистецькій традиції ХХ століття, яка поступово звільняється від есенціалізму і проймається критикою автентичності [7].

Як було продемонстровано у попередніх розділах, на основі розгляду археологічних, антропологічних та мистецьких збірок, Кліффорд переходить далі до трактування поняття колекції як одного з ключових для розуміння сучасної культури. За його словами, «своєрідне “згромадження” навколо особи чи групи (...) є, схоже, універсальним» [33, с. 218], однак не зводиться до простого накопичення матеріальних цінностей. Кліффорд визначає через метафору «місця зачарування», розглядає колекцію як «ритуал» зміни контекстів, надання надавання нових смислів і створення нових цінностей. Так само, як укладання приватних колекцій, колекціонування в антропології ніколи не є природним і невинним, воно завжди передбачає реструкцію і відповідає визначеній ієрархії цінностей, вилучень, окресленню особистої території, яка підпорядковується певним правилам [33, с. 218].

Кожна колекція - наукова чи мистецька, музейна чи фольклористична, традиційна чи авангардна - відповідає фабулі, яку нав'язує їй творець-укладач, визначаючи, що заслуговує на збереження, запам'ятовування і споглядання. Отже, приватна колекція українського традиційного вбрання пані Галини розглядається нами як процес символічного присвоєння предметів, фактів і значень - останнє особливо важливе у випадку з літературними збірками [33, с. 221]. Йдеться, знову ж, не про матеріальне посідання, а про владу осмислювати й оцінювати, класифікувати й контекстуалізувати, визначати місце у новостворюваній фабулі.

Важливо також проаналізувати ієрархію зв'язків, що утворилась у колекції українського традиційного вбрання пані Галини використовуючи підхід Дж. Кліффорда. В контексті теорії Дж. Кліффорда про культурні зв'язки та репрезентації, ієрархія зв'язків в досліджуваній приватній колекції етнічного одягу формується через відношення власника, тобто Галини з предметами колекції, суспільством, історією, часами з яких ці предмети колекції походять, і з глядачами/користувачами колекції. Адже, в її колекції є сорочки 1920-х років в

бісері, зокрема біла та оксамитова. Деякі з них мають практичне застосування, тобто пані Галина їх вдягає на свята, дає на вихід рідним людям. Відтак, вони є живими предметами колекції, тобто живуть у сучасному суспільстві, переносять дух історії та культури в сучасність. В її колекції існують також унікальні гарні сорочки з етнічними вишивкам (за словами пані Галини, їх важко носити, вони не практичні), тобто вони представляють науковий, художній, історичний інтерес. Саме такої теорії дотримується вітчизняний дослідник Платонов Б.О. у своїй праці «Основи оціночної діяльності» [18]. Також, у колекції пані Галини є різноманітні сукні вишиті бісером з шовку і льону, обручі на голову з бісером і камінням, є кептарики (більше 70 штук). Відтак, ми розуміємо, що це дійсно колекція, яка є перш за все систематизованим зібранням, предмети якого об'єднані за якоюсь певною ознакою. Ми вважаємо, виходячи із інтерв'ю, що у пані Галини Шперун, цією об'єднуючою ознакою є етнічне походження речей колекції, культурний контекст, з якого вони походять. Ці предмети одягу є збереженими речами культурного досвіду та традицій певних часів, історичних епох, людей, і в такому випадку колекцію може об'єднувати бажання зберегти ці цінності для майбутніх поколінь. Саме таке бажання є у пані Галини.

Також, іншою можливою об'єднуючою ознакою може бути естетична цінність цих предметів одягу, декоративність їх вишивки та різноманітність дизайну, який відображає якусь певну культуру або регіон України.

Крім того, приватна колекція вишитого етнічного одягу пані Галини відображає особисті інтереси та знання власника колекції, які дозволяють їй збирати ці предмети та вдосконалювати свої знання про історію одягу, предметів одягу, їх цінність, культуру минулих часів.

Варто згадати погляди Задорожньої О.В. [10, 11], яка вважає збирання колекцій не просто накопичення предметів зі значною матеріальною цінністю а в дійсності, більшість колекціонерів не зосереджується на цінності зібраних предметів, вони не є для них ціллю. Головна мета збирачів полягає в задоволенні їх духовних потреб. Саме таке відношення до своєї колекції ми побачили у пані

Галини. Для неї отримання доходів не є взагалі мотивом, навпаки – вона витрачає свої власні кошти на придбання предметів колекції.

Вважаємо, що приватна колекція вишитого етнічного одягу пані Галини наразі отримала багато нових значень у сучасності, зокрема:

1. Культурний контекст: вишитий етнічний одяг має глибокі культурні корені, і для колекціонерки він є значущим символом її ідентичності і культурної спадщини. Її колекція може стати витокom дослідження і вивчення цих культурних зв'язків;

2. Інтерпретація моди: одяг з її колекції може перетворитися на модний стиль, підкреслюючи унікальність і красу ремесла ручної роботи. Така колекція може стати джерелом інформації для дизайнерів і дослідників моди;

3. Історична цінність: її етнічний одяг має історичну цінність, не лише у вигляді прикладу мистецтва ручної роботи, а й як пам'ять про минуле. Збереження та збільшення приватної колекції цього вишитого одягу може допомогти зберегти історичну спадщину України в цілому.

Отже, приватна колекція пані Галини отримала нові значення, залежно від культурного, історичного, економічного та модних контекстів у сучасності.

Доречно ще згадати ідею Вальтера Беньяміна щодо колекціонування, яке полягає в тому, що це не просто збирання і зберігання різних предметів, а глибоко інтелектуальний процес, який допомагає побачити світ та його цінності на прикладі певних предметів. Відтак, пані Галина обирає предмети етнічного одягу (сорочки, сукні, обручі, кептарики тощо), які мають велику культурну та історичну цінність, і надає їм значення та значущість під час зберігання. Різноманітний одяг та предмети одягу її колекції мають ще й наукову, історичну, художню або суб'єктивну цінність. Основна мета її колекціонування полягає в задоволенні своїх інтересів та пізнанні нових речей. А вона як справжній колекціонер, займається систематизацією та вивченням різноманітних матеріалів, технік, що робить її діяльність більш високоцінною відносно простого збирання.

Далі переходимо до теорії Дж. Кліффорда. За теорією Кліффорда, культурні предмети, такі як етнічний одяг, не просто відображають культуру, але є активними агентами в репрезентації культури. Таким чином, власник колекції має значну владу над тим, як предмети колекції представляються та інтерпретуються в певному контексті. Це може відображати зв'язки влади та контролю в суспільстві, з якого ці предмети походять. У той же час, ієрархія зв'язків у колекції може визначатися різними глядачами/користувачами колекції, від яких залежить статус та значення предметів колекції. Наприклад, некультурна людина може піднімати етнічний одяг вище в ієрархії, ніж людина, яка належить до іншої культури. Отже, в ієрархії зв'язків в приватній колекції пані Галини в контексті теорії Дж. Кліффорда можуть відобразитися зв'язки власника колекції з предметами та контролем презентації цих предметів, а також значення предметів, їхній контекст використання та інтерпретація.

Для нас приватна колекція українсько традиційного вбрання може виражати саму суть сучасної культури, адже вона промовляє про те, як «сучасність-яка переходить-у-майбутнє» завдяки набуванню нових сенсів, значень і прочитань.

Отже, за Кліффордом, ми ідентифікуємо приватну колекції пані Галини Шперун, як колекцію, що має свою унікальну ідеологію, ідею, а її збирачка (колекціонера) та власниця має чітке уявлення її образу, може дати рефлексію, уявлення причин колекціонування, сама колекція має визначену мету та створює свій унікальний наратив, а не просто збирання заради збирання.

Колекціонування, на думку Дж. Кліффорда, є процесом свідомого та систематичного збирання певних предметів або екземплярів, які мають якусь цінність чи значимість для збирача. Він бачить колекціонування як спосіб вираження індивідуальності, задоволення цікавості, занурення у вивчення історії чи мистецтва, а також можливість створення власної унікальної колекції, яка може бути візуально привабливою та змістовною. Колекціонування може включати різні об'єкти, а кожен колекціонер може мати свої власні мотивації та цілі в цьому процесі.

Для пані Галини колекціонування етнічного одягу має свої унікальні мотиви і визначає її особистість в кількох аспектах: - по-перше, це свідчить про захоплення українською культурою і традиціями, що може вказувати на бажання поширити свої знання та розширити свій світогляд; - по-друге, колекціонування такого одягу є проявом індивідуальності і самовираження колекціонерки, де вона може відображати свої особливі стилістичні уподобання і той спосіб, яким вона бачить світ; по-третє, колекціонування для пані Галини є важливий елемент її ідентичності, який може розуміти себе через відображення її національної та етнічної приналежності.

В цілому, колекціонування для пані Галини Шперун є дуже особистісним та значимим, що свідчить про її унікальні інтереси, індивідуальність та своєрідне бачення світу.

З позицій дослідження культури приватні колекції є цінними для інтерпретації як свідчення епохи, як культурні тексти, як концептуальні висловлювання, що є важливою складовою культурної пам'яті. Приватні колекції включають артефакти, предмети мистецтва, документи та інші об'єкти, які відображають та зберігають культурні тексти, ідеї та естетику свого часу, а відтак переносять їх у наш час та у майбутнє.

Приватна колекція пані Галини Шпирун передає дух епохи через культурні та історичні зв'язки, які вона містить. Кожен елемент одягу її колекції може розповісти свою історію та співвідноситься з певним періодом часу і відповідної культури. Пані Галина через свою колекцію надає можливість побачити іншим, як виражає своє унікальне бачення світу та модних тенденцій різних епох і як вони переходять у сучасну культуру.

Крім того, її колекція надає важливі інформаційні та культурні засоби для відтворення історії та культурної спадщини України. Кожен елемент колекції, як вона сама розповідає, пов'язаний з певними традиціями, технікам, ремеслом, звичаями, соціальним статусом тощо. Цей одяг та елементи одягу в колекції загалом складають портрет відповідної культури і епохи, також сама колекціонер через них допомагає збереженню та популяризації культурних цінностей та

традицій. Саме таким чином її приватна колекція передає дух епохи через свою унікальну збірку елементів одягу з різних періодів. Ця колекція може стати важливою історичною та культурною реліквією, яка розкриває таємниці глибокого культурного забарвлення.

Одна з важливих ролей приватних колекцій полягає у тому, що вони можуть представляти індивідуальний погляд і концепції колекціонера на культуру та мистецтво. Ці колекції можуть включати різноманітні об'єкти, які відображають особисті вподобання, інтереси та ідентичність колекціонера. Таким чином, вони можуть служити як концептуальні висловлювання, що відображають певні культурні та ідеологічні переконання.

Також для здійснення контекстуального аналізу нам важливі деякі твердження Жана Бодріяра, які знаходимо у книзі «Система об'єктів» визначається колекція, як така, що містить складну організацію речей, що відсилаються одна до одної, кожне конкретний об'єкт сприймається в абстрактному почутті володіння. Звичайні навколишні речі зберігають двоїстий статус: їхня функціональність постійно розчиняється в суб'єктивності, володіння поєднується із застосуванням у марних спробах досягти цілісної інтеграції. Навпаки, колекція може служити моделлю володіння - тут ця пристрасть тріумфує перемогу, тут проза повсякденних речей перетворюється на поезію, на тріумфальний дискурс несвідомого [5].

Відтак, об'єкти у колекції пані Галини Шперун поєднані у одне ціле, як складна організація речей, які пов'язані один з одним. Кожен об'єкт у колекції володіє абстрактним почуттям володіння колекціонером. Відмінність колекції Галини від звичайних речей полягає в їхньому унікальному статусі, а вона відноситься до них із пристрастю. Вона відчуває своє володіння, а така пристрасть до колекціювання володіє переможним духом, який перетворює прозу звичайного життя на поезію.

«Колекціонерство, - пише Моріс Реймс, - це своєрідна гра пристрастей». Для дитини це зародковий спосіб освоєння зовнішнього світу - розстановка, класифікація, маніпуляція. Активна фаза колекціонерства буває, судячи з усього,

у дітей семи - дванадцяти років, в латентний період між препубертатного і пубертатний віком. У момент статевого дозрівання пристрасть до колекціонування має тенденцію пропадати, але нерідко знову з'являється відразу ж після. Надалі ж ця пристрасть найчастіше буває у чоловіків у віці після сорока років. Саме така пристрастна гра сублімує це регресивний поведінку, аж до думки, що людина, нічого не колекціонує, - «кретин і жалюгідний людський покидьок» [5].

Отже, колекціонування для пані Галини Шперун, як вона сама стверджує, не тільки є приємною пристрастю, але й може бути способом втілення володіння та досягнення естетичної гармонії. Вона каже, що колекція має свою власну унікальну структуру, яка допомагає розуміти взаємозв'язок між різними об'єктами, відображає історію та культурні традиції [2]. Її приватна колекція є важливою для збереження та передачі спадщини наступним поколінням.

Кшиштоф Помян, польський філософ та соціолог, у своїй роботі «Порядок часу»... звертався до дослідження колекції. Він бачить колекцію не як накопичення предметів, але як спосіб організації світу та вираження особистості колекціонера. Помян стверджує, що колекція не просто відображає смаки та інтереси людини, а й стає частиною її ідентичності. Він розглядає колекцію як спосіб оволодіння світом через упорядкування та класифікацію предметів. Він вважає, що колекціонер створює свою власну систему значень, визначає правила вибору та організації об'єктів у колекції. Таким чином, колекція стає способом структурування та інтерпретації світу відповідно до особистих уподобань та цінностей. Він також звертає увагу на соціальний аспект колекціонування, яке має потенціал для створення та підтримки соціальних зв'язків, взаємодії та обміну між колекціонерами. Колекції можуть стати об'єктом загального інтересу та діалогу, способом обміну знаннями та досвідом. Таким чином, згідно з Кшиштофом Помяном, колекція не тільки є накопиченням предметів, а й має глибокий зв'язок з особистістю колекціонера, його способом сприйняття миру та соціальними взаємозв'язками [19].

Приватний колекціонер пані Галина відчуває і визначає зв'язок з предметами своєї колекції через багато чинників. Ми побачили наступні: по-перше, це може бути пов'язано зі стилістичними інтересами та уподобаннями колекціонера. Вона збирає предмети одягу та одяг, який відповідає її особистому стилю та смаковим уподобанням; по-друге, це може бути пов'язано з індивідуальним баченням світу та культурних цінностей пані Галини. Колекція відображає культурну спадщину, історію, традиції та цінності, які важливі для колекціонера; по-третє, колекція пов'язана з емоційними та психологічними аспектами пані Галини. Вона відчуває особливий зв'язок з предметами своєї колекції.

Нарешті, колекціонування може бути способом для колекціонера відчувати себе унікальною та важливою особою. Володіння рідкісними або винятковими предметами живить почуття індивідуальності та самовиразності.

Отже, зв'язок приватного колекціонера з предметами його колекції може бути обумовлений як особистими, так і загальнокультурними мотивами. Колекціонер може відчувати себе не просто власником предметів, а й будівельником унікальної визначальної культурної спадщини предметів, яка може вплинути на наступні покоління.

На початку минулого століття Вальтер Беньямін присвятив один із своїх текстів Едуарду Фуксу - помітному інтелектуалу, письменнику, колекціонеру, досліднику еротичного мистецтва та безкомпромісному послідовнику марксизму. Пристрасть Фукса до колекціонування, породжена його ненаситною жагою матеріального, далека від милування, естетичного збудження та інших форм чуттєвого схоплення предметів мистецтва, з якими зв'язувати їх естетичну цінність [4].

У своєму есе «Едуард Фукс, колекціонер та історик» (1937) Беньямін називає Фукса піонером матеріалістичного підходу до мистецтва. Фукс був відомий своєю величезною колекцією об'єктів, які сьогодні прийнято відносити до масового мистецтва. Як пише Беньямін, «він був колекціонером, який звернувся до маргінальних областей. Колекціонування не було для Фукса

способом наповнити свій будинок об'єктами, чия цінність можна було легко звести до їхньої символічної або мінової вартості. Він був одержимий бажанням вихопити об'єкти культурного життя зі світу разом з тим, що до цього світу постійно повертало, - зі слідами їх використання, з відбитками, що залишилися від виконання їх функцій [4].

Предмети колекції пані Галини Шперун, зокрема етнічний вишитий одяг та українські сорочки несуть в собі відбитки історії, яку вони пережили, і справжню українську культуру, з якою вони пов'язані. Такий одяг має символічну значущість, яка пов'язана з історією та культурою України. Вишивки на одязі часто містять в собі символічні зображення, що передають ідеї, релігійні переконання, історичні події та традиції. Також, предмети колекції відображають традиції мистецтва та ремесел, які стали частиною культури України на різних етапах її історії, зокрема вони включають техніки батикового фарбування, вишивки гладдю, контурної вишивки тощо. Нарешті, предмети колекції передають зміни в моді та вбранні, які відбувалися в Україні протягом століть. Наприклад, зміни в дизайні та кольорах вишитих узорів дозволяють відслідкувати модні тенденції українського вбрання протягом різних історичних епох. Відтак, предмети приватної колекції пані Галини відображають історичні події та періоди України. Наприклад, сорочки та вишиті спідниці, які були популярні під час Першої світової війни, можуть відображати відбитки цього періоду в українському національному одязі. Відтак, її колекція передає традиції мистецтва та ремесел, зміни в моді та вклад української культурної спадщини на різних історичних етапах.

Колекціонеру ніколи не вдається ні заволодіти об'єктом, ні повністю охопити його значення, він здатний лише зберегти та актуалізувати форми його репрезентації [4].

Згадаємо погляди Аляйди Ассман, яка у своїх роботах розглядає архів як важливий елемент культурної пам'яті. Вона пише так: «Архів - це колективний накопичувач знань, що виконує різноманітні функції. При цьому, як і у разі будь-якого накопичувача, особливу роль відіграють три показники: консервація,

відбір і доступність. Також вона продовжує: «Архів має надзвичайне значення як потенційна пам'ять відповідно як матеріальна передумова майбутньої культурної пам'яті. Крім того, в архів як накопичувальну пам'ять вбудована функціональна пам'ять, що позначається як «культурна спадщина [1]. У контексті теми нашого дослідження і колекції пані Галини, її колекціонування це свідоме зібрання етнічного одягу та його елементів, які мають історичну, культурну або наукову цінність і були зібрані з метою збереження, дослідження та доступу до них. Таким чином її колекція, як архів виконує важливу роль у збереженні та зберіганні надбання людства, спадщини, виявленні нових знань, реконструкції подій, аналізі історії та сприянні культурному розвитку.

Вважаємо, слід зазначити один важливий аспект. Зазвичай, власниками великих приватних колекцій одягу стають матеріально забезпечені люди. Крім здійснення власних задумів, вони виконують культуротворчу функцію щодо збереження та поширення предметів одягу та інформації про нього. У зв'язку з цим особливе значення мають контакти приватних колекціонерів між собою, а також з діячами моди та мистецтва. Саме ці контакти реалізуються у таких формах діяльності, як організація виставок, презентацій, показів, он-лайн платформ. Отже, колекціонери використовують свої приватні колекції одягу залежно від своїх інтересів та цілей. Відтак, декілька способів, якими колекціонери можуть використовувати свої колекції одягу: - виставки і покази; виступи та лекції; публікації та дослідження; приватне насолодження тощо. Самі виставки, каталоги виставок та каталоги зборів дають можливість познайомитись з колекціями широкому загалу. Тим самим накопичена в приватних колекціях інформація виходить у цілісну сферу культури. Спільна ініціатива модних експертів та збирачів колекцій одягу щодо встановлення та розвитку контактів слугує конструктивним елементом та інструментом культурної взаємодії. Як для окремої людини, так культури в цілому характерне прагнення зберігати різні речі, наділені символічним значенням і які містять в собі різноманітну інформацію. Колекціонування як потреба об'єднувати зв'язок між окремими людьми та поколіннями у вигляді одягу та предметів одягу є

іманентною культурною функцією, необхідним елементом існування культурного універсуму.

Аналіз цієї колекції допомагає нам виявити та проаналізувати різні аспекти епохи, такі як смак, мода, соціальні тенденції та політичні впливи. Це може включати аналіз стилю, техніки, матеріалів, а також контекстуальних відношень між об'єктами у колекції. Адже приватні колекції слугують свідченням епохи, оскільки вони зберігають інформацію про минулі традиції, культурні практики та інтереси людей, які збирали ці об'єкти. Це може допомогти відтворити певний контекст та розуміння культурного середовища певного періоду.

Відтак, вважаємо, що на прикладі приватної колекції одягу пані Галини Шперун ми побачили, що така колекція є «місцем зачаровування культури» з кількох причин: - по-перше, етнічний одяг є важливим елементом культури України та інших країн. Кожен регіон України має свої традиції та застосування вишивки, що відображено у колекції пані Галини; по-друге, приватна колекція одягу містить штучні унікальні вироби, створені художниками-вишивальниками, або німі реліквії, що сервірувалися протягом кількох поколінь в сім'ї. Такі речі мають велику історичну та культурну цінність; по-третє, така приватна колекція стала натхненням для подальшого дослідження та її розвитку майбутніми поколіннями родини. Пані Галина привертає увагу до цієї форми мистецтва, презентуючи її на виставках і це також може стати стимулом для молодих творців і колекціонерів, щоб досліджувати та розвивати вишивку в нові творчі й непередбачувані способи. Отже, така приватна колекція одягу пані Галини Шперун відображає багатство її душі, багатство традицій, історію та творчість, що робить її колекцію привабливим «місцем зачаровування» культури.

ВИСНОВКИ

У бакалаврській дипломній роботі нами було проведено важливе наукове дослідження феномену приватної колекції одягу як "місця зачаровування" культури. Робота розкриває роль та сенс приватної колекції одягу з позиції приватного колекціонера, а також обґрунтовує вплив приватних колекцій на розвиток моди та культуру загалом.

Нами було розкрито об'єкт дослідження та предмет дослідження, зокрема вивчена приватна колекція одягу пані Галини Шперун, що включає унікальні елементи українського традиційного вбрання, рідкісні та виняткові екземпляри (понад 400 екземплярів). Також ми досягли мети бакалаврського дослідження, здійснивши обґрунтований культурологічний аналіз феномену колекціонування одягу, дослідили його специфіку, мету, види й надали повну оцінку сучасного стану явища приватного колекціонування у просторі української культури на прикладі приватної колекції українського традиційного вбрання, при цьому використовуючи відомий підхід Дж. Кліффорда. Також ми виявили вплив приватних колекцій на розвиток моди та культури в цілому та їх потенційну роль у просуванні творчого підходу до збереження та примноження культурної спадщини.

У першому розділі бакалаврської дипломної роботи було досліджено історичний розвиток поняття «колекція» у системі гуманітарного знання, зокрема розкрито поняття «колекція» та «колекціонування» у системі гуманітарного знання, а також обґрунтовано поняття «колекція» крізь призму теорії Дж. Кліффорда. На наш погляд колекціонування - цілеспрямоване збирання, як правило, однорідних предметів, які зазвичай мають наукову, історичну, художню або суб'єктивну цінність. В основі будь-якої колекції лежить пізнання, задоволення певних інтересів. Предметом колекції можуть бути різноманітні предмети, пам'ятки матеріальної та духовної культури (рукописи, книги, монети, поштові марки, твори мистецтва, одяг тощо), об'єкти природи (мінерали, рослини, комахи та ін.). Вважаємо, що колекціонування передбачає

виявлення, збирання, вивчення та систематизацію матеріалів, чим воно й принципово відрізняється від простого збирання.

У другому розділі бакалаврської дипломної роботи ми розглянули приватні колекції одягу як «місця зачаровування» культури, зокрема дослідили приватні колекції одягу у сучасній культурі, розглянути феномен колекціонування одягу та окреслити його особливості, а також визначити основні мотиви і значення колекціонування одягу, розглянути види колекцій одягу. Також було доведено, що приватні колекції одягу є «місцем зачаровування культури» крізь призму теорії Дж. Кліффорда. Доведена ключова ідея нашого дослідження, що процес колекціонування та його вираження – колекція, це певне “місце зачаровування”, яке формує і розвиває нові сенси, ідеї та цінності.

У третьому розділі бакалаврської дипломної роботи був здійснений текстуальний аналіз приватної колекції українського традиційного вбрання, зокрема розглянуто приватну колекцію українського традиційного вбрання пані Галини Шперун на основі глибинного інтерв'ю. Проаналізувавши інтерв'ю з пані Галиною ми побачили феномен колекціонування через призму концепції Дж. Кліффорда. Ми показали тісний зв'язок між візуальною культурою та колекціонуванням. Актуальність приватної колекції пані Галини обумовлена зростаючим інтересом до проблем інтерпретації специфічного ставлення до дійсності колекціонерів, а також необхідністю формування культурогічної оцінки ролі колекціонування в контексті сучасної української культури.

Відтак, у нашій науковій роботі було досягнуто ще одне значуще завдання – проведений аналіз приватної колекції одягу як «місця зачаровування» культури в контексті системи Дж. Кліффорда «Мистецтво-Культура». Пані Галина Шперун збирає та зберігає твори мистецтва – етнічний одяг, і тим самим не тільки збагачує свій власний культурний капітал, але і допомагає зберегти та просувати культурну спадщину України. Вона забезпечує зберігання своєї приватної колекції одягу на майбутнє та має можливість показати їх громадськості, що допомагає зростанню культурного освічення, відіграє важливу роль у розвитку мистецької та культурної сфер.

Наступним етапом дослідження був проведений текстуальний аналіз приватної колекції українського традиційного вбрання. Відтак ми проаналізували ієрархію зв'язків, що утворилась у колекції українського традиційного вбрання пані Галини використовуючи підхід Дж. Кліффорда. В контексті теорії Дж. Кліффорда про культурні зв'язки та репрезентації, ієрархія зв'язків в досліджуваній приватній колекції етнічного одягу формується через відношення власника, тобто Галини з предметами колекції, суспільством, історією, часами з яких ці предмети колекції походять, і з глядачами/користувачами колекції. Деякі з них мають практичне застосування, відтак, вони є живими предметами колекції, тобто живуть у сучасному суспільстві, переносять дух історії та культури в сучасність. Ми прийшли до висновку, що це дійсно колекція, яка є перш за все систематизованим зібранням, предмети якого об'єднані за певною ознакою. Ми вважаємо, виходячи із інтерв'ю, що у пані Галини Шперун, цією об'єднуючою ознакою є етнічне походження речей колекції, культурний контекст, з якого вони походять. Ці предмети одягу є збереженими речами культурного досвіду та традицій певних часів, історичних епох, людей, і в такому випадку колекцію об'єднує бажання Галини зберегти ці цінності для майбутніх поколінь. Крім того, приватна колекція вишитого етнічного одягу пані Галини відображає її особисті інтереси та знання власника колекції.

Також було визначено, що приватна колекція вишитого етнічного одягу пані Галини наразі отримала багато нових значень у сучасності, зокрема: 1. Культурний контекст; 2. Інтерпретація моди; 3. Історична цінність. За Дж. Кліффордом, ми ідентифікували приватну колекцію пані Галини Шперун, як колекцію, що має свою унікальну ідеологію, ідею, а її збирачка (колекціонера) та власниця має чітке уявлення її образу, може дати рефлексію, уявлення причин колекціонування, сама колекція має визначену мету та створює свій унікальний наратив, а не просто збирання заради збирання. Для пані Галини колекціонування етнічного одягу має свої унікальні мотиви і визначає її особистість. В цілому, колекціонування для пані Галини Шперун є дуже особистісним та значимим, що свідчить про її інтереси, індивідуальність та

унікальне бачення світу. Приватна колекція пані Галини Шперун передає дух епохи через культурні та історичні зв'язки, які вона містить. Кожен елемент одягу її колекції може розповісти свою історію та співвідноситься з певним періодом часу і відповідної культури. Крім того, її колекція надає важливі інформаційні та культурні засоби для відтворення історії та культурної спадщини України. Саме таким чином її приватна колекція передає дух епохи через свою унікальну збірку елементів одягу з різних періодів. Ця колекція може стати важливою історичною та культурною реліквією, яка розкриває таємниці глибокого культурного забарвлення.

Отже, колекціонування для пані Галини Шперун є не тільки є приємною пристрастю, але й може бути способом втілення володіння та досягнення естетичної гармонії. Приватний колекціонер пані Галина відчуває і визначає зв'язок з предметами своєї колекції через багато чинників. Ми побачили наступні: по-перше, це може бути пов'язано зі стилістичними інтересами та уподобаннями колекціонера; по-друге, це може бути пов'язано з індивідуальним баченням світу та культурних цінностей пані Галини. Колекція відображає культурну спадщину, історію, традиції та цінності, які важливі для колекціонера; по-третє, колекція пов'язана з емоційними та психологічними аспектами пані Галини. Вона відчуває особливий зв'язок з предметами своєї колекції. Предмети колекції пані Галини Шперун, зокрема етнічний вишитий одяг та українські сорочки несуть в собі відбитки історії, яку вони пережили, і справжню українську культуру, з якою вони пов'язані. Такий одяг має символічну значущість, яка пов'язана з історією та культурою України. Також, предмети колекції відображають традиції мистецтва та ремесел, які стали частиною культури України на різних етапах її історії. Нарешті, предмети колекції передають зміни в моді та вбранні, які відбувалися в Україні протягом століть. Відтак, предмети приватної колекції пані Галини відображають історичні події та періоди України

Аналіз цієї колекції допоміг нам виявити та проаналізувати різні аспекти епохи, такі як смак, мода, соціальні тенденції та політичні впливи. Це включає

аналіз стилю, техніки, матеріалів, а також контекстуальних відношень між об'єктами у колекції. Адже приватні колекції слугують свідченням епохи, оскільки вони зберігають інформацію про минулі традиції, культурні практики та інтереси людей, які збирали ці об'єкти. Це може допомогти відтворити певний контекст та розуміння культурного середовища певного періоду.

Відтак, вважаємо, що на прикладі приватної колекції одягу пані Галини Шперун ми обґрунтовано довели, що така колекція є «місцем зачаровування культури» з кількох причин: - по-перше, етнічний одяг є важливим елементом культури України та інших країн; по-друге, приватна колекція одягу містить штучні унікальні вироби, створені художниками-вишивальниками, або німі реліквії, що сервірувалися протягом кількох поколінь в сім'ї; по-третє, така приватна колекція стала натхненням для подальшого дослідження та її розвитку майбутніми поколіннями родини. Отже, саме приватна колекція одягу пані Галини Шперун відображає багатство її душі, багатство традицій, історію та творчість, що робить її колекцію привабливим «місцем зачаровування» культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ассман А. Прстори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті / пер. з нім. К. Дмитренко, Л. Доронічева, О. Юдін. К.: Ніка-Центр, 2012. 440 с.
2. Аудіофайл 1. mp3. URL: <https://dropmefiles.com.ua/ua/hRfK6maPY> (дата звернення: 01.05.2023).
3. Аудіофайл 2. mp3. URL: <https://dropmefiles.com.ua/ua/hRfK6maPY> (дата звернення: 02.05.2023).
4. Беньямин В. Московский дневник. М.: Ad Marginem, 1997. 224 с.
5. Бодрийяр Жан. Система вещей / перевод на русский язык и вступительная статья: С.Н. Зенкин. М. 1995, 2001. URL: <https://gtmarket.ru/library/basis/3496> (дата звернення: 11.10.2022).
6. Борхес Х. Л. Вавилонская библиотека / пер. с испан. В. Кулагиной-Ярцевой. Стихотворения. Новеллы. Эссе: Сб. М.: НФ "Пушкинская библиотека", ООО "Издательство АСТ", 2003. 401 с.
7. Галета О. Від антології до онтології: колекція як спосіб літературної (само)ідентифікації. *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*, 2012. № 1. URL: <https://litp.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/24> (дата звернення: 15.10.2022).
8. Галета О. Концептуалізація колекції: термінологічні пошуки сучасної гуманістики. *Україна модерна: міжнародний інтелектуальний часопис*. URL: <https://uamoderna.com/md/haleta-collection-humanities/> (дата звернення: 16.10.2022).
9. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле / пер. з польськ. та англ. В.Склокіна; наук. ред. В.Склокін, С.Троян. К. : Ніка-Центр, 2012. 264 с.
10. Задорожная О.В. Феномен колекціонування. Фактори ціноутворення та матеріальна цінність артефактів. *Молодий вчений*, 2018, № 7 (59). С.53-56.
11. Задорожна О. В. Аналіз явища колекціонування в концепції Дж. Кліффорда. *Журнал Науковий огляд*, 2018. № 6(49).

12. Інтернет-журнал Kyiv Fashion. 2016. URL: kyivfashion.kiev.ua (дата звернення: 14.11.2022).
13. Кирсанова Р. Путь искусствоведа (к исторической биографии Н. И. Романова). *Искусство*. 1988. No 2.
14. Косенко О. І. Визначення поняття «колекція одягу» у вітчизняній літературі з дизайну костюма. *Вісник ХДАДМ*, 2009, №5, С. 110-115.
15. Легка промисловість України має величезні перспективи і потенціали. *Інтернет-журнал Kyiv Fashion*. 2016. URL: kyivfashion.kiev.ua (дата звернення: 10.12.2022).
16. Мельник М.Т. Індустрія моди: навчальний посібник. К.: Видавництво ЛіраК, 2013. 265с.
17. Мюнстерберг Г. Основы психотехники. 1996. Ч. I–II. СПб.: П.Э.Т., Алетейя, 1996.
18. Платонов Б. О. Основы оціночної діяльності : підручник. К.: НАКККіМ, 2013. С. 227с.
19. Помян К. Європа та її нації / пер. з фр. Я. Кравець. Львів: Каменяр, 2003. 172 с.
20. Рей Кавакубо - гений современного авангарда. URL: <https://pre-party.com.ua/content/entry/rej-kavakubo-genij-sovremennogo-avangarda.html> (дата звернення: 20.01.2023).
21. Сахарова Е. В., Поленов В. Д., Поленова Е. Д. Хроника семьи художников. М., 1964.
22. Федорова В. И. Д.А. Клемец - организатор музейного краеведения в Сибири. *Памятники истории и культуры Красноярского края*. Вып. 1. Красноярск, 1989.
23. Фролов А. И. Основатели российских музеев. М., 1991.
24. Фролов А. И. Развитие музейной мысли в России XIX - начала XX века: автореф. дис. М., 1995.

25. Шесть коллекционеров архивных дизайнерских вещей, превративших увлечение в бизнес. URL: <https://www.be-in.ru/ideas/37709-vintage-business/> (дата звернения: 25.02.2023).
26. Юнг К.Г. Людина та її символи. Видавництво: IOI. С. 404.
27. Benjamin, Walter. «Eduard Fuchs, Collector and Historian», in *The Work of Art in the Age of Its Technological Reproducibility, and Other Writings on Media* / ed. by Michael W. Jennings, Brigid Doherty and Thomas Y. Levin. Cambridge, MA, and London: The Belknap Press of Harvard University Press, 2008.
28. Bruno Latour. Do Scientific Objects Have a History? Pasteur and Whitehead in a Bath of Lactic Acid. *Common Knowledge*, 1993. vol. 5, no. 1, p. 89.
29. Cameron Silver. URL: <https://cameronsilver.com/> (дата звернения: 17.02.2023).
30. Carmen Busquets. URL: <https://www.carmenbusquets.com/byronesque> (дата звернения: 23.03.2023).
31. Jameson P. *The Political Unconscious: Narrative As a Socially Symbolic Act*. Cornell University Press, 1981, p. 62.
32. James Clifford. On collecting art and culture. *The Visual Culture Reader*. 1998. p.94.
33. James Clifford. *The Predicament of Culture : Twentieth-Century Ethnography, Literature, and Art*. Cambridge, MA. London, UK : Harvard UP, 1988. 381 p.
34. Stewart, S. *On Longing: Narratives of the Miniature, the Gigantic, the Souvenir, the Collection*, John Hopkins University Press, 1984.